LIETUVIŲ DIENOS

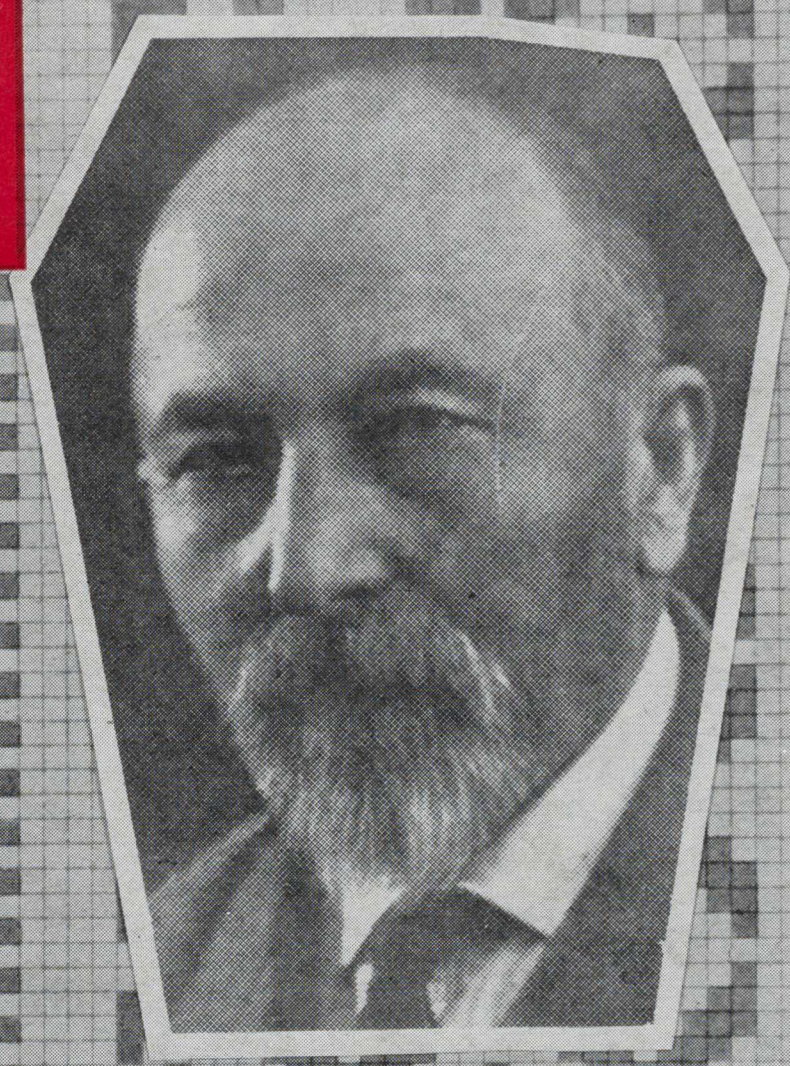

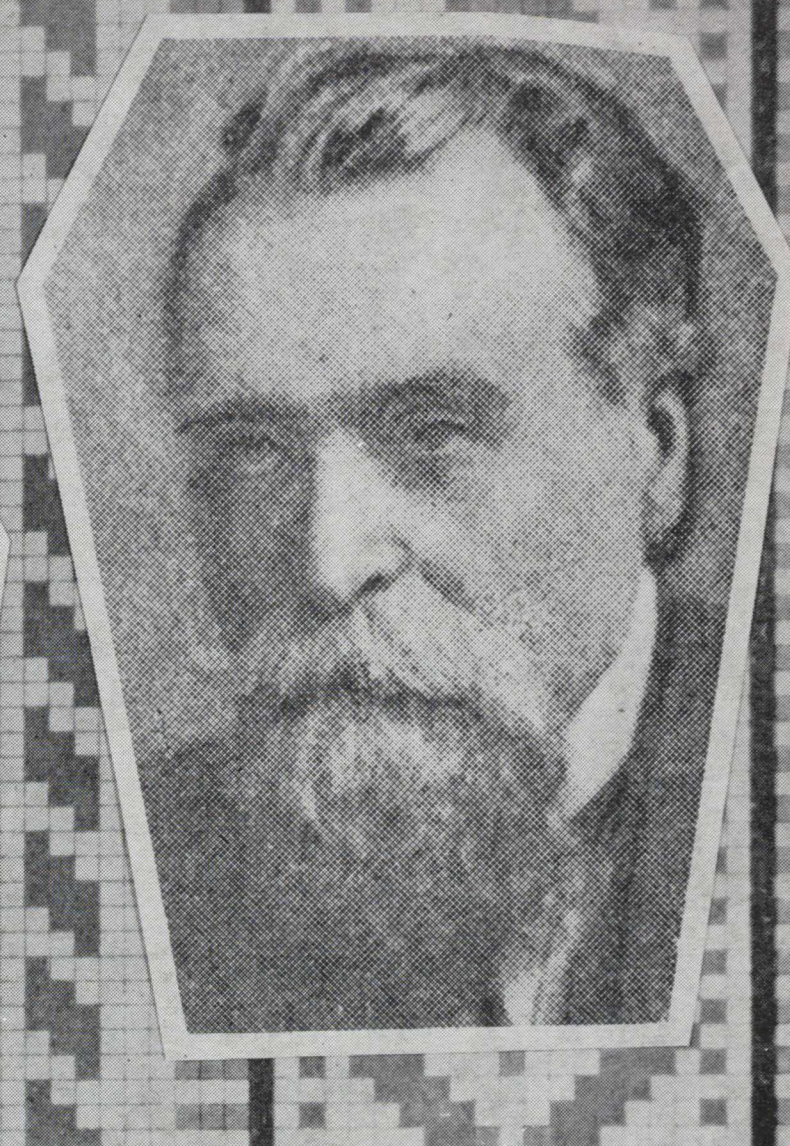

"VARDAN TOS LIETUVOS..." (VINCAS KUDIRKA)

LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY 1973

1973 M. VASARIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029
Telefonas: 664-2919

1973, vasaris Nr. 2 (131)
Eina XXIV metai
February, 1973 No. 2 (131)
Volume XXIV

Redakcinė kolegija / Editorial Staff

DALILA MACKIALIENĖ □ PRANAS GASPARONIS
□ VACYS PRIŽGINTAS □

Anglų k. Redaktorius / English Editor
ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher
ANTHONY F. SKIRIUS
Administratorius / Circulation Manager
JUOZAS ANDRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.
Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.
Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.
Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.
Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr kaina 90 centų. Single copy 90 c.

Prenumerata metams $9.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $9.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $15.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California"

TURINYS / CONTENTS

Dėl šviesesnės Lietuvos ateities. 3
J. Kajeckas, Lietuvos Atstovas
Šiaurės pašvaistė. Bern. Brazdžionis. 3
Australijos Lietuvių Dienos 1972. Iliustruotas reportažas. A. Laukaitis. 4-5
St. Dzikas, **Mes negalim likti abejingi.** 6
M. Makrickas, **Keturi Užplynių Pultinevičiaus svečiai.** Feljetonas. 7-9
Iš Fausto Kiršos **"Palikimo".** Eilėraščiai. ... 9
KNYGOS IR AUTORIAI. —
Fausto Kiršos "Palikimo" sulaukus. 10
G. Gudauskienės gaidų knyga "Norėčiau skristi". A. Rūta. 11
G. Čapkauskienės stereo albumas. Pr. V .. 11
P. Gaučys, **A Petrikonio meno pasaulis.** 12
Gyvasis Ratas. Pr. Gasparonis. 13
Viešpaties pateptojo valia. Iš A. Solženicyno romano. Vertė A. Milukas. 14-15
VEIDAI IR VAIZDAI. 16

ENGLISH SECTION

A Letter to Mr. J. Kajeckas. W. P, Rogers, The Secretary of State. 17
It was this particularly night. By G. Bonatas. 18
Diving Below. From the novel "Artist's Wife". by J. Tininis. 19
LITHUANIANS MAKE NEWS. 20-21

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

TRYS LIETUVIŲ TAUTINĖS SĄMONĖS ŽADINTOJAI IR LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAI 1918 - 1940.

LEADERS OF LITHUANIAN DAWN PERIOD

1. VINCAS KUDIRKA (1858 - 1899), the son of fairly wealthy Lithuanian peasants who at first had identified education and elevation as being equivalent to Polonization. By the time he was through with his medical studies at the Warsaw University, however, his maturity brought him realization of his Lithuanian heritage and missionary potential. Besides practicing as physician he became an ardent, prophetic and prolific writer and creative leader of the Lithuanian "Dawn" Period. One of his poems and the music he composed for it has become the national anthem of independent Lithuania.

2. MARTYNAS JANKUS (1858 - 1946). journalist, "Patriarch of Lithuania Minor", who spent his life furthering resistance to the Germanization of the Prussian Lithuanian provinces, who also by publishing periodicals and books, which were subsequently smuggled over tsarist borders, helped his countrymen of greater Lithuania to develop in the pre-WWI period.

3. JONAS BASANAVIČIUS (1851 - 1927), physician and ethnologist, most eminent leader of the Lithuania's national revival and signer of the Lithuanian Declaration of Independence (1918). After studies at Moscow University he left for Bulgaria from where he led most of his public and professional life activities for over 25 years until finally returning to continue them in Vilnius in 1905. For shorter periods he had been active in Vienna, Prague, Berlin, Munich, Heidelberg, Meran, Budapest, etc. He had come for a while to the United States in 1913 to seek aid from the American Lithuanians for the recovery of the old country. And he remained in Vilnius, Lithuania's capital, until his death on Independence Day, February 16, 1927 even after the city's seizure by Poland in 1920.

THE THREE PRESIDENTS OF LITHUANIA'S INDEPENDENCE PERIOD, 1918 - 1940 AND SIGNATARIES OF THE LITHUANIAN DECLARATION OF INDEPENDENCE, 1918

4. ANTANAS SMETONA (1874 - 1944), the first and the fourth, final, President of this period, who had to leave Lithuania on June 13, 1940, when Russian troops marched into the country. He fled to the United States.

5. ALEKSANDRAS STULGINSKIS (1885 - 196?), agronomist, leader of Christian Democrat Party, second President (1922-1926) and government member in many previous cabinets. Remained in Lithuania since the 1st soviet occupation, 1940-1941, which resulted in his being banished to Siberia and to other concentration camps from 1941 to 1954 together with his wife. Their only daughter Aldona, b. 1921, escaped banishment, fled west in 1944 as a physician and then came to reside in the United States.

6. KAZYS GRINIUS (1866 - 1950) physician, party leader, initially the third President, who after his election and short leadership in 1926 was compelled to resign, unable to keep in check extremist left elements of the country. As a democracy-style leader, however, he was greatly popular, already since his tsarist-time struggles for Lithuanian independence in collaboration with Vincas Kudirka (see 1st). As prime minister in 1920-1922 he had concluded with Soviet Russia the Peace Treaty of Moscow (June 12, 1920) whereby the sovereignity of the Lithuanian State was recognized in perpetuity. He withdrew from Lithuania in 1944 and came to the United States in 1947.

PASKUTINIS / BACK COVER

Jaunimo Centro Chicagoje naujasis priestatas ir jo architektas J. Mulokas ir J. Mulokas, Jr.

A new addition to the building of the Lithuanian Youth Center in Chicago has been completed, as designed by the architects J. Mulokas & J. Mulokas, Jr.

DĖL ŠVIESESNĖS LIETUVOS ATEITIES

J. Kajecko, Lietuvos atstovo Washingtone, žodis, pasakytas 1973 m. vasario 11 dieną surengtame Lietuvių - Amerikiečių Draugijos Vasario 16 dienos minėjime, Washingtono viešbutyje

Šiemet, kaip kiekvienais metais panašia proga, susirinkome paminėti Vasario 16 Dienos šventę.

1918 m. Vasario 16 dieną buvo paskelbtas Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymas. Iš pagrindų pakeista lietuvių tautos likimas. Lietuvis tapo savo namų šeimininku. Lietuvių kalba tapo Lietuvos kalba. Mes su gilia pagarba minime lietuvių aukas ir pasišventimą.

Sovietų Sąjungos 1940 metų okupacija pakirto Lietuvos suvereninių teisių vykdymą. Sekė deportacijos. Jų skaičius nesiliauja didėjęs.

Pereiti metai buvo gausūs laisvės siekimu, pvz., Romo Kalantos susideginimas, Kauno demonstracijų aukos ir peticijos, siekiančios religinės laisvės, prasiveržė į viešumą. Tokie įvykiai atkreipė viso pasaulio dėmesį. Tai pabrėžė ir man Valstybės Sekretorius savo sveikinime 1973. II. 2 d., sakydamas, kad "... Mes ypačiai žinome lietuvių tautos norą turėti valstybinės nepriklausomybės gyvenimą savo tėvynėje."

Lietuva šiandieną yra tarptautinio pabūdžio pavojų išvakarse. Viduje – aukų skaičius nesiliauja didėjęs.

Tarptautinių įvykių raidą šiandieną lemia nebe dvi, bet penketas galybių. Sovietų Sąjunga deda pastangų patikrinti esamą *status quo* Europoje. Posėdžiai Helsinkyje – to posūkio padarinys. Lietuvoje rusinimo tendencijos didėja. Jos pastebimos ne tik vietos gyventojų, bet ir Lietuvą lankančių asmenų. Lietuvių tauta išstatyta nuolatiniems pavojams ir bandymams.

Sovietų Sąjunga sulaužė iškilmingus pasižadėjimus gerbti Lietuvos nepriklausomybę. ir jos teritorijos neliečiamybę. Ji pavergė Lietuvą. Pasigailėjimo ji jokio neparodė. Pagrindinės Žmogaus teisės ir laisvės sutrempiamos.

Bet Lietuva tebra gyva. Ji *de jure* tebeegzistuoja. Daugelis Vakarų valstybių, su JAV imtinai, nepripažįsta Lietuvai užkarto okupacijos jungo. Tai įprasmina mūsų Vasario 16 Dienos minėjimą ir mus sustiprina. Be atvangos veiktina, kad Lietuva nepriklausomybę atgautų.

Kovodami dėl šviesesnės Lietuvos ateities – mes su dėkingumu branginame ir įvertiname JAV vyriausybės, gubernatorių, kongreso narių bei gyventojų palankią Lietuvai laikyseną.

Ypač su dėkingumu mes prisimename JAV Prezidento Richard Nixon'o žodžius, kuriuos jis pasakė 1973.I.20 d. inauguracijos proga. Jie skamba sekančiai:

"Mes stipriai remsime principą, kad joks kraštas neturi teisės jėga primesti savo valios, ar savo valdžios kitam."

Tad, apsišarvavę kantrybe, tikėkime, kad vieningai ir ryžtingai veikiant, išauš išsiilgta diena, kada Lietuva vėl laisva bus.

Vasario 16 Dienos minėjimas tebūnie mums to tikėjimo didingu sustiprinimu.

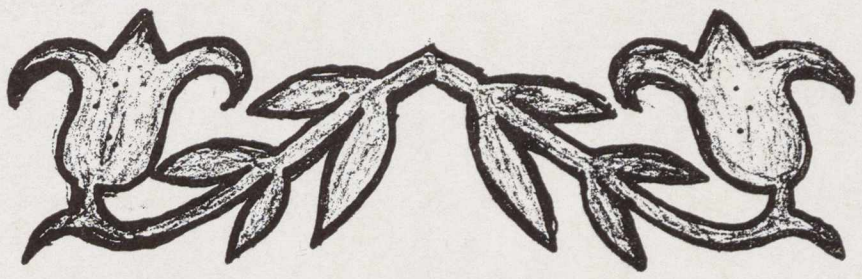

ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ

☆

LIETUVA – MANO ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ
IR GĖLĖ SIDABRINIŲ RYTŲ,
KAS KRAUJU TAVO VEIDĄ NULAISTĖ
IR KO RAUDI PRIE KRYŽKĖLĖS TU?

☆

AK, RAUDOČIAU IR AŠ APKABINĘS
TAVO KOJAS GIMTOJ PAKELĖJ,
KAD IŠ TAVO PADANGĖS LININĖS
KRISTŲ DŽIAUGSMO DIENOS SPINDULIAI,

☆

KAD SUGRĮŽĘS ANT NEMUNO KRANTO
IŠ TREMTINIO KELIONĖS LIŪDNOS
GLAUSČIAU, TARTUM RELIKVIJĄ ŠVENTĄ,
RADĘS SLENKSTĮ NAMŲ PELENUOS.

☆

AK, NORĖČIAU RAUDOTI IŠ DŽIAUGSMO
IR PAJUST, KAD PO KOJOM ESI,
LIETUVA, ŽEMĖS ŽODI ŠVENČIAUSIAS,
LIETUVA, ŽEMĖS LAIMĖ ŠVIESI!

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Australijos Lietuvių Dienoms rengti komitetas. Iš kairės: V. Kazokas, G. Kazokienė, B. Vingelis — kom-to pirm., D. Vabutytė-Bieri, P. Daukutė-Pullinen; stovi: A. Bučinskas, V. Šliteris, B. Žalys, V. Deikus, J. Žinkus, A. Dūlaitis, A. Reizgys, B. Stašionis, St. Skorulis, V. Dandaras.

The organizing committee of Lithuanian Days in Australia.

Australijos Lietuvių Dienos

Septintąjį kartą Australijos lietuvių meninės, kultūrinės, jaunimo ir sportinės pajėgos susirinko į Sydnėjų, atšvęsti, jau tradicija virtusias, savo Lietuvių Dienas. Tai yra Australijos lietuvių pasididžiavimas ir įrodymas, kad mūsų lietuviškasis gyvenimas čia dar nėra apmiręs ir nurašytas į nuostolius. Mes ir po 25-rių metų esame gyvi, gajūs ir mūsų jaunimas, pilnai įsijungęs į lietuviškąjį gyvenimą, čia yra labai stipri ir graži lietuviškoji ateitis šiame tolimajame, bet gražiame krašte.

Australijos Lietuvių Dienos prasidėjo pernai metų gruodžio 26 dieną iškilmingomis pamaldomis lietuvių bažnyčioje, kurias laikė Sydnėjaus klebonas kun. P. Butkus ir šventei pritaikintą pamokslą pasakė Brisbanės kapelionas kun. dr. P. Bačinskas. Pamaldose dalyvavo, asistuojamas savo palydovų, Sydnėjaus vyskupas E. F. Kelly, kuris po pamaldų tarė ypatingai šiltą ir gražų žodį lietuviams, padėkodamas mums už tuos kultūrinius ir meninius įnašus, kuriuos mes, atsivežę įliejome į naująjį ir jauną Australijos kraštą. Pamaldų metu giedojo Sydnėjaus "Dainos" choras, vadovaujamas Br. Kiverio, ir solo P. Rūtenis, kai altoriaus priekyje, su savo vėliavomis, garbės sargyboje stovėjo 10 jaunimo ir sporto organizacijų.

Pačią pirmąją dieną įvyko lietuvių dailininkų meno parodos atdarymas gražioje Wollanra meno galerijoje, kurioje dalyvavo mūsų žinomieji dailininkai: V. Meškėnas, N. Meškėnatė, V. Kabailienė, E. Kubbos, J. Janavičienė, V. Ratas, A. Vingis, I. Pociuvienė, L. Žygas, L. Urbonas ir H. Šalkauskas. Ten taip pat vyko ir mūsų jaunųjų dailininkų paroda. Parodos organizatorei dr. G. Kazokienei tarus žodį, ją atidaryti pakviečiamas prof. A. Smith. Parodos atidaryme dalyvavo tiek daug žmonių, jog ir pati galerija visų sutalpinti negaljo.

Pirmosios dienos vakare įvyko jaunimo susipažinimo vakaras, kurį rengė sporto šventės rengėjai Sydnėjaus S. K. "Kovas".

Gruodžio 27 d. didžiajame Sydnėjaus Krepšinio Stadione įvyko Lietuvių Dienų atidarymas. Palydint tautinių šokių akordeonų muzikai, į aikštę įžygiavo Adelaidės "Vyties", Bankstowno "Neries", Canberros "Vilko", Geelongo "Vyties", Hobarto "Perkūno", Melbourno "Varpo" ir Sydnėjaus "Kovo" sportininkai, nešini savomis vėliavomis, kai tuoj pat juos sekė tautinių šokių grupės: Sydnėjaus "Suktinis", Hobarto "Venta", Melbourno "Gintaras", Adelaidės "Žilvinas" ir Pertho "Šatrija". Vaizdas nepaprastai įspūdingas, kai salės kraštuose ir viduryje sustoja virš 350 sportininkų, psipuošusių savo klubų gražiomis uniformomis ir apie 150 tautinių šokių šokėjų, žvilgančių įvairiaspalviuose tautiniuose drabužiusoe. Pilna žiūrovų didžiulė salė, tur būt, niekas negirdėjo tokių didelių pdojimo ovacijų, kokias sukėlė savajam jaunimui atsilankę į atidarymą svečiai.

Pirmąjį sveikinimo žodį tarė Sydnėjaus "Kovo" pirmininkas V. Daudaras, pakviesdamas sporto šventę atidaryti buv. Australijos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto valdybos pirmininką J. Tamošiūną. Atidarius sporto šventę, sveikinimo žodį taria Lietuvių Dienų rengimo komiteto pirmininkas dr. B. Vingilis, pakviesdamas Lietuvių Dienas atidaryti Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos pirmininką V. Neverauską. Oficialiajam atidarymui pasibaigus, jungtinės tautinių šokų grupės pašoka du šokius ir vėliau tęsiasi vyrų ir moterų krepšinio rungtynės.

Šios dienos vakare įvyksta jaunimo talentų vakaras, kurio vadovė buvo Daiva Labutytė-Bieri. Šis vakaras praėjo su ypatingu pasisemu ir jame dalyvavo mūsų geriausios jaunimo meninės pajėgos.

Gruodžio 28 dieną, tuo pačiu ir kitas visas dienas, vyko Australijos lietuvių 23-ji sporto šventė, rungtyniaujant vyrų ir moterų krepšinyje, tiklinyje, lauko ir stalo tenise, squash, golfe ir šachmatuose, kai vakare įvyko Tautinių Šokių Festivalis, labai gražiai pasirodant tiek pavienėse grupėse, tiek ir bend-

Adelaidės Vaidilos teatras. Iš kairės: V. Neverauskienė, V. Opulskis, A. Marcinkevičienė, V. Baltutis, V. Vanagaitė, J. Venslovavičius, G. Matulaitienė, K. Rainys, B. Jonavičienė; II eilėj stovi: J. Neverauskas, J. Miliauskas, G. Kubilius, A. Grigaitis, V. Ratkevičius, A. Gutis, N. Skidzevičius, V. Vosylius.

The theatrical society "Vaidila" in Adelaide, Australia.

ruose visų grupių šokiuose. Vadovė buvo Osinaitė-Cox.

Gruodžio 29 dieną vakare įvyko Australijos Lietuvių Dainų Šventė, kurioje dalyvavo šie chorai: Canberros "Aušra", dirigentas P. Darius; Adelaidės "Lithuania", dirigentė R. Kubiliutė; Melbourno Dainos Sambūris, dirigentas A. Čelna; Newcastle Lietuvių Choras, dirigentas S. Žukas; Sydnėjaus Lietuvių Ansamblis, dirigentė M. Umbražiūnienė ir Sydnėjaus "Daina", dirigentas Br. Kiveris. Dainų šventė praėjo su ypatingui geru pasisekimu ir labai gražiai skambėjo visų chorų bendros dainos. Dainų šventę pravedė Alg. Dūdaitis.

Gruodžio 30 dieną vakare įvyko Adelaidės teatro "Vaidilos" spektaklis, davęs J. Griniaus istorinę dramą "Stella Maris". Adelaidės teatras šiuo metu nuolatinis ir vienintelis visoje Australijos lietuvių bendruomenėje teatras, kuris prieš trejus metus persiorganizavo ir iš kelių veikiančių grupių sudarė vieną stiprų vienetą, turintį du prityrusius režisorius — J. Neverauską ir J. Venslovavičių. Teatro administratorium yra V. Baltutis, organizatorium — St. Skorulis.

Gruodžio 31 dieną įvyko Sporto Šventės uždarymas ir vakare buvo du Naujų Metų sutikimo baliai. Pagrindinis balius, kuriame dalyvavo virš 1200 žmonių, vyko puikioje "The Grand Ballroom" Chevron Hotelio salėje, kai antrasis — jaunimo ir sportininkų N. M. sutikimo — balius vyko policijos salėje ir jame dalyvavo virš 500 jaunimo.

Šventės metu, be visų kitų parengimų, vyko XIII-sis A. L. B. Krašto Tarybos suvažiavimas, kurio prezidiumas buvo sudarytas iš: pirm. Vyt. Butkevičiaus, pavaduotojų — Juozo Lapšio, Alberto Šeikio ir sekretoriaus Vinco Kazoko ir jo padėjėjų — V. Jaro ir V. Baltokienės. Išrinkta naujaAustralijos L. B. Krašto valdyba iš Adelaidės atstovų; įeina: V. Aleksandravičius, V. Baltutis, E. Dainienė, D. Dunda, A. Gailaitis, V. Neverauskas ir L. Pocienė.

Lietuvių Dienas ir suvažiavimą sveikino: P. L. B. pirmininkas St. Barzdukas, Vliko pirm. dr. K. Valiūnas, N. Zelandijos L. B. pirm. C. Liutikas, Chicagos "Margučio" vardu V. Dumčius ir daugelis vietos Australijos lietuvių organizacijų raštu ir žodžiu.

Lietuvių Dienų metu vyko ir Australijos lietuvių studentų suvažiavimas ir posėdžiai bei įvairūs kiti parengimai, kai Naujų Metų dieną, naujai susiorganizavęs Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos Sydnėjaus sk., vadovaujamas Jūratės Reisgytės, surengė labai pasisekusią ir puikią iškylą į National Park.

Po švenčių Sydnėjaus skautų žemėje vyko dviejų savaičių Australijos rajoninė skautų stovykla, kurioje dalyvavo daugumas Australijos lietuvių skautų, atstovaudami kieturiems lietuvių tuntams. Stovyklai vadovauja Sydnėjaus tuntininkas skt. B. Barkus, savo padėjėjais turėdamas psk. V. Stasiliūną, Melbournas, skt. A. Karpavičių, Geelongas, ir psk. V. Ilgūną, Adelaidė. Stovykloje yra apie 170 skautų, susiskirstę į 19 skilčių.

Kas metai rengiamos Australijos Lietuvių Dienos yra tikras dvasinis atsigavimas Australijos lietuviams, kurie savyje dar labai stipriai jaučia tą lietuviškos meilės ugnį, kuri su metais pas mus nemažėja, bet didėja, kaskart įtraukdamas vis daugiau ir daugiau čia gimstančio lietuviško jaunimo. Ir, reikia pilnai tikėtis, kad lietuviškasis menas, lietuviškoji kultūra, papročiai, kartu su lietuviškuoju sportu ir tautiniais šokiais, dar ilgai, ilgai gyvens mumyse, duodami tą stiprų pagrindą mūsų lietuvybės išlaikymui Australijoje.

Antanas Laukaitis

Melbourno "Varpo" vyrų krepšinio komanda.

The Melbourne, Australia, basketball team "Varpas".

Australijos Tautinių šokių grupės "Lietuvių Dienų" programoje.

Groups of folk dancers participating in the Lithuanian Days of Australia event.

MES NEGALIME LIKTI ABEJINGI

Iš Vliko seimo Clevelande pernai metų pabaigoje

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto (VLIKo) 1972 m. seimas įvyko Clevelande lapkričio 25-26 dienomis. Tai jau trečias Vliko seimas, šauktas ne New Yorke. Prieš dvejus metus buvo Chicagoje, po to Detroite. Šios seimų šaukimo tvarkos tikslas, žinoma, yra duoti progą įvairių vietovių lietuviams pasekti Vliko seimų eigą ir iš arčiau pažinti jo darbus ir darbuotojus. Kiek tai pasiseka, sunku pasakyti, tačiau yra tikra, kad sėkmingam laisvinimo darbui tamprus ryšys tarp visuomenės ir jos politinės vadovybės yra būtinas.

Žymią Vliko seimo Clevelande programos dalį sudarė paskaitos. Jų buvo trys.

Dr. S. Bačkio, Lietuvos Pasiuntinybės Washingtone patarėjo, paskaitos tema buvo: "Tarptautiniai įvykiai ir Lietuva". Daugiausia paskaitoje buvo analizuojama, kokios įtakos Lietuvos bylai galės turėti pastarieji politiniai pasikeitimai Europoje, — netrukus įvyksianti Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencija ir tarptautinėje plotmėje visuotinu tapęs polinkis tartis, derėtis, prekiauti, nežiūrint praeities nesutarimų ir ideologinių skirtybių, davusių pagrindą šaltajam karui. Paskaitininkas nemano, kad visi šie įvykiai iš pagrindų pakeistų Lietuvos likimą. Neatrodo, kad ir šioj Europos konferencijoj rusams pasisektų laimėti esamos padėties teisinį pripažinimą.

Antrąją paskaitą tema "Vlikas ir visuomenė" skaitė dr. J. Genys iš Washingtono. Jis pašaliečio akimis pažvelgė į šį klausimą ir rado, kad visuomenė pritaria Vliko veiklai, jo darbus vertina, tačiau per mažai apie jį žino. Ypač jaunimas jo nepažįsta ir nerodo juo susidomėjimo. Čia pabrėžtinas iškeltas reikalas sustiprinti visuomeninį auklėjimą lituanistinėse mokyklose ir mūsų spaudos pareiga plačiau aptarti Vliko vykdomus darbus. Iš dalies ryšio tarp Vliko ir visuomenės išplėtimą trukdo ir tai, kad Vlikas, taupydamas lėšas ir stokodamas jėgų, iki šiol neturi savo informacinio leidinio, apie jo darbus visuomenę informuojančio. Kitos organizacijos tam skiria žymiai daugiau dėmesio.

"Didieji įvykiai pavergtoje Lietuvoje ir mūsų uždaviniai" buvo tema trečiosios paskaitos, skaitytos S. Dziko, Vliko sekretoriaus. Peržvelgus pastarųjų metų bėgyje suaktyvėjusį lietuvių pasipriešinimą okupantui, paanalizavus jo reiškimosi formas ir linkmę, buvo plačiau išryškinta Vliko, kitų organizacijų ir aplamai lietuvių uždaviniai anų įvykių pasėkoje.

Po paskaitų vyko diskusijos, kuriose dalyvavo žymi dalis seimo atstovų ir svečių.

Apyskaitinius Vliko veiklos pranešimus padarė: dr. A. Škėrys — tarybos, J. Valaitis ir A. Razgaitis — valdybos, Z. Jurys — Tautos Fondo, A. Kuolas — Kanados T. Fondo. Ypač platus ir pilnas buvo J. Valaičio pranešimas, atskleidęs seimo dalyviams įvairią ir sudėtingą Vliko valdybos veiklą. Pažymėtina: Eltos biuleteniai lietuvių, anglų, vokiečių, prancūzų ir italų kalbomis; radijo transliacijos į Lietuvą; pasiruošimas Europos saugumo konferencijai; ryšiai su JAV valstybės departamentu, informaciniai leidiniai, prof. Kaslo paruoštos dokumentacinės knygos išleidimas; santykiai su tarpt. ir lietuvių organizacijomis; Brazinskų byla; reagavimas į įvykius okupuotoje Lietuvoje ir daugybė kitų. Iš Z. Jurio T. F. vicepirm., pranešimo paaiškėjo, kad T. Fondas per praėjusius metus iš surinktų aukų Vlikui perdavė beveik $50.000. Pažymėtinas Kanados lietuvių įnašas T. Fondui — arti trylikos tūkstančių per metus; jis proporcingai yra didesnis už bet kurio kito krašto lietuvių įnašą. A. Kuolas, Kanados T. F. atstovybės pirmininkas, savo pranešime nušvietė, kaip tokių rezultatų pasiekiama.

Seimo metu įvyko ir Vliko tarybos posėdis, kuriame buvo išrinkta nauja Vliko valdyba ateinantiems trejiems metams šios sudėties: pirmininkas — dr. J. K. Valiūnas, nariai: J. Audėnas, S. Dzikas, V. Radzivanas, A. Razgaitis, A. Vakselis ir J. Valaitis.

Seimą paruošė clevelandiečių komitetas, J. Daugėlos pirmininkaujamas; jis seimą trumpu žodžiu ir atidarė. Maldą paskaitė kun. V. Žemaitis. Po to kalbėjo Vliko pirm. dr. J. K. Valiūnas. Jam pasiūlius, buvo sudarytas seimo prezidiumas: pirm. — M. Blynas, jo pavad. — J. Stempužis; sekretoriai: A. Gargasas ir S. Lazdinis. Mandatų komisija sudaryta iš J. Daugėlos, K. Veikučio ir A. Pautienio; į nutarimų komisiją išrinkti: dr. M. Anysas, T. Blinstrubas,, A. Kasulaitis, dr. B. Radzivanas ir kun. A. Stašys.

Seimą žodžiu sveikino dr. S. Bačkis, S. Barzdukas (PLB),, dr. E. Lenkauskas (JAV LB), dr. J. Valaitis (ALT) ir Clevelando miesto meras R. J. Perk, kurio žodis buvo tikrai prasmingas ir nuoširdus.

Pirmosios seimo dienos vakare Šv. Jurgio parap. salėje įvyko seiminis pobūvis - koncertas. Čia įdomų pranešimą apie dabartinę padėtį Lietuvoje padarė teis. Z. Butkus, JAV pasiekęs prieš keletą mėnesių. Jo pranešimas buvo dalykinis ir šviežias, atskleidęs okupacinės valdžios priespaudą ir rusinimo pavojus.

Meninę dalį atliko muzikų Mikulskių paruošti kanklininkai; V. Nasvytytė padeklamavo. Programa buvo įdomi ir gerai atlikta. Pobūvį pravedė P. Razgaitis.

Seimas vyko erdvioje Hollanden House viešbučio salėje. Pažymėtina, kad tuo pat metu tame pat viešbutyje vyko ir Liet. Studentų S-gos suvažiavimas, kurio viename simpoziume dalyvavo ir Vliko pirm. dr. J. K. Valiūnas.

Seimas praėjo. Jis ras kuklią vietą mūsų tautos istorijoj kaip mažas epizodas daugybėje jos darbų ir žygių Lietuvos laisvės aušrai priartinti. Jo priimtus nutarimus, gana ilgus ir sparnuotus, Vliko valdyba turės paversti realiais darbais ir atsiekimais. Jo darbo sėkmė tačiau žymiai priklauso nuo visų lietuvių talkos ir paramos. Verta tat dėmesio seime pabrėžta mintis: Kai tėvynėje šaukiama "Laisvės Lietuvai", mes negalime likti abejingi. Jei seimas ta suaktyvėjimo linkme bus bent kiek mus pastūmėjęs, jis bus laikytinas pasisekusiu.

S. Dz.

Iš Vliko seimo Clevelande. Kanados T. Fondo atstovybės pirm. A. Kuolas įteikia 12 tūkstančių dol. čekį Vliko veiklai remti.

From the VLIK (Supreme Committee of Lithuanian Liberation) convention in Cleveland: the Canadian delegate presents a contribution.

Protonotaro Jono Balkūno, Tautos Fondo pirmininko, pagerbimas jo 70 metų amžiaus sukakties proga š. m. sausio 28 d. Kultūros Židinio patalpose New Yorke. Pagerbime dalyvavo Vliko ir Tautos Fondo nariai. Drauge pagerbtas ir P. Minkūnas, TF vicepirm., daug metų ėjęs tas pareigas.

Iš kairės (sėdi): J. Valaitis, J. Audėnas, prot. J. Balkūnas, dr. K. Valiūnas, P. Minkūnas, A. Vakselis, Pažemėnas.

Sovi: V. Radzivanas, St. Dzikas, A. Razgaitis, A. Raventas, J. Žiūrys ir J. Vilgalys.

Protonotary Msgr. J. Balkūnas (3rd from left) honored on his 70th birthday, with leading Lithuanian personalities and representatives of organizations present.

M. Makrickas

KETURI UŽPLYNIŲ PULTINEVIČIAUS SVEČIAI

Jeigu kada važiavote per mūsų valsčių aplinkiniais keliais į Marijampolę, tai gal dar atsimenate Užplynius — tenai, kur kelias leidžiasi nuo kalno per tokį smėlį, kad teka, kaip vanduo, nuo ratų, kur trys stori alksniai duburyje po kairei, o toliau durpynai ir beržynai, kiek tik gali matyti, gi čia pat pakalnėje ūkis su čerpėmis dengtais stogais, su alyvų krūmais patvoryje ir bičių aviliais sode — iš viso ar ne dviem tuzinais! Tai Pultinevičiaus. Gal net buvote stabterėjęs ir medaus nusipirkti ligos atvejui. Buvo teisingas žmogus, miltų į medų nemaišydavo. Ir ne per didelis brangininkas.

Trumpai kalbant, Užplynių Pultinevčiius dabar jau ne Užplyniuos ir, ačiū Dievui, ne Krasnojarske, o čia su mumis Amerikoje, Skvireltauno mieste, ir gyvena Semeterystryt pas kapines už mūsų lietuviškos Švento Kazimiero bažnyčios, nuosavame name. Namukas, kaip namukas, nevertas daugiau kaip kokios dvylikos, ar gal net nė tiek, senas vieno buto lauželis, bet vistiek savo, o ir vieta rami, kaimynai daugiausia numirėliai, tylūs, taikingi. Per tvorą, kaip Užplyniuose, kariasi alyvos, o aplink visur lietuviškų gėlių prikaišiota, kur tik laisva vietelė: gvazdikų, rūtų, bijūnų, piliarožių, ūzarų, jurginų ir t. t. ir t. t. O bičių laikyti negali — čia mieste uždrausta: kas paskųstų, tai paskui kiek tampymo ir kiek išlaidų! Gi kad namukas mažas, tai ne bėda — vienam žmogui didesnio nė nereikia.

Vienam žmogui... Atsimenate Užplyniuose, kaip, būdavo, dainuoja pas jį kieme vakarais, kaip per šienapiūtę pasipildavo pievose grėbėjos? Važiuodamas pro šalį dirstelėsi — visur tik raudonuoja ir mėlynuoja skarelės, kaip aguonos, kaip rugiagėlės. Atrodo, kokia nors didelė talka, bet tikrumoje tai vis nuosavos darbo pajėgos. Užaugino šešias dukras, merga į mergą, ir du sūnu, tikrus kalnaverčius, gi dabartės, senatvėje — vienas, kaip pirštas.. Bet apie tai kada nors kitąsyk — kam tuojau pačioje pradžioje skaitytojo širdį graudinti? Ir pats Užplynių Pultinevičius nemėgsta pasakoti apie savo šeimos likimą. Užsimena nebent tiktai su sau labai artimais, bet ir tai tik prabėgomis, nesigilindamas: nors jau tiek metų, žmogui dar vis tebeskauda, negali pirštu paliesti.

Tik anaiptol negalima sakyti, kad jis čia būtų pas mus vienišas, ar kaip nors apleistas — visai ne. Užplynių Pultinevičiui nestinga nė draugų, nė pažįstamų. Jis žmogus tinkamas, protingas, šnekus, be ne melagis, žodžio kišenėje ieškoti nereikia, tai kiekvienas iš mūsiškių džiaugiasi gavęs su juo valandžukę nušnekti, ar tai po sumos pas tvorą, ar kokiame, kaip čia sako, subuvime, arba tiesiog pas jį patį namuose, mažoje, švarioje virtuvikėje, kurios kampe svetingai riogso sena, nedažyta indauja, o toje indaujoje atsiranda ir lašelis ko nors stipresnio, tegul kad ir amerikinės gamybos. Net mūsiškė inteligentija su Pultinevičiumi nesipuikuoja. Ir ne dyvai — su mokslu, Marijampolėje ėjęs dvi klasi. Tėvai būtų ir į kunigus išleidę, tiktai jam nuo mokslo paskui ėmė galvą skaudėti, ir juo tolyn, juo labyn, kol galiausiai sykį gavėnioje per abi ausi neprasimušė kraujas. Gerai, kad dar suspėjo laiku atimti, parsivežė vos kvėpsintį. Paskui per vasarą šiaip taip išsilaižė, pavėsiaudamas beržynuose, bet kai rudeniop paėmė naujoku, tai greit ir iš ten pavarė: silpna sveikata, karo tarnybai netinkamas. O dabartės žmogui jau per šešias dešimtis, ir nors po tokių vargų, bėdų ir nelaimių, tačiau sveikas, kaip žaltys, dar nė dienos darbe dėl ligos nepraleidęs ir dar nė karto ligoninėje negulėjęs. Tai tau ir "persilpna sveikata"! Greičiausia tada tėvas bus kaip nors susukęs su daktarais, kad vaikui nereikėtų lakstyti su šautuvu po laukus.

Bet labiausiai Užplynių Pultinevičius visiems taip patinka už tai, kad nesideda į jokias partijas, niekad nė vienai nepriklausė, ir žmogų vertina pagal tai, ar jis geras, ar ne. Kartais dėl to turi ir nesmagumų, ir turbacijos, bet jisai dėl to nesisieloja, o priešingai, nuverčia juokais, kaip, sakysim, tą kartą, kai pas jį virtuvėje susidūrė visų keturių didžiųjų partijų vadai mūsų kolonijoje. Menkas juokas — visi ne pėsti ir visi ugnimi spiaudo! Bet nieko, netik neleido susipešti savo namuose, netik visus nuglostė, bet dar ir kiekvienam po žodį teisybės pasakė, ir taip sumaniai, kad nė vieno neužgavo, o visus keturis patenkintus pro duris išlydėjo. Dar ir dabar pas mus apie tai šneka — tikrai įdomus atsitikimas. Verta apie jį ir papasakoti — tegu kiti daro tą patį šitokiais atvejais.

Tai buvo šią vasarą, vieną šeštadienį, apie Jonines. Užplynių Pultinevičius dabar turi tokį darbą, kad viršvalandžių bijotis nereikia, tai ryte ilgiau pamiegojo, atsikėlęs išgėrė arbatos su sviestainiu, paskui nuėjo pas Tintorių apsipirkti, o grįžęs sėdosi klausyti radijo žinių — vis neskubėdamas, pamažu, apgalvotai, kiekvieną dalyką darydamas su atitinkama, jam pritaikinta mintimi.

Kaip ir kiekvienas mūsų tautietis, Pultinevičius yra didelis radijo mėgėjas. Buvo dar Užplyniuose įsitaisęs ausinį, su detektoriumi, nors ir kaip žmona graudendavo, kad vasarą įtrenks perkūnas. Kai dėl žinių, tai Pultinečius jau tiek pramokęs angliškai, jog supranta viską, ką per jas pasako, o ypač gerai nuklauso oro pranešimus, taip, kad net kiti mūsiškiai, jį sutikę, vis teiraujasi, lis ar ne. Taigi, šį atmintiną šeštadienio rytą klausosi Užplynių Pultinevičiaus radijo, bet vos tenais užeina kalba apie Vietnamą, kažkas tarytum ima belsti į priemenios duris. Atsikelia žiūrėti — Kapitonas. Su laikraščiais. Perskaitė, atėjo pasiimti naujų. Šiandie šeštadienis, šventė ir jam, užtat linksmesnis, klausinėja, kas ir kame, kaip karas, ir kada pradės rusai su kinais rimtai mainytis atominėmis. Žodžiu, širdingas pašnekesys apie visiems rūpimus klausimus.

Kapitonas Mingėla yra mūsų kolonijos tautininkų vadas. Vienstypis, kaip ir Pultinevičius — gal užtai jiedu taip ir sutinka. Vienas ir antras panašiu būdu nukentėję. Tiktai Pultinevičiui lyg truputį gerėliau sekasi čia Amerikoje, negu Kapitonui. Tam, tai jau labai didelis vargas su darbais. Tai pavarė, tai persunku, tai ima atleisti, sumažėjus gamybai, tai kitąsyk ir pats neiškentęs pameta. Dabar jau per visas Skvireltauno dirbtuves perėjęs, eina per jas antrąsyk. Neturi žmogelis iš ko nė laikraščio išsirašyti, vis Pultinevičiaus pasiskolina, gi perskaitęs nedelsiant sugrąžina, švariai užlaikytus, niekur net neįplėšta, numeris į numerį, kaip pašte.

Šnekučiuojasi jiedu virtuvikėje, šnekučiuojasi, jau Pultinevičius ima varstyti indaują, jau ir lašas abiem pro širdį prarieda, ir žvirbliai kiemelyje kitokiais balsais sučirškia, o čia tau vėl kieno storas, rudas šešėlis užtamsina vasariškas lauko duris. Šilta, tai Pultinevičius įstatė tokias iš vielinio tinkliuko. Surūdijusios, susikaušavusios, bet oras įeina, o uodai neįeina. Vis amerikoniška gudrybė, išrasta Edisono, ar gal net Abraomo Linkolno.

— Ponas Pultinevičiau, — prabyla šešėlis. — Tai aš, jūsų draudimo agentas.

Agentas — rimtas dalykas: sykį neužmokėsi, tai viskas prapuolė, jei kokios, neužmokėtų nė už balzamą. Jis, tarp kitko, saviškis, lietuvis tremtinys, ponas Pūteika, baisus frontininkas ir visas jų vadas šičia Skvireltauno kolonijoje, geras tautietis, tiktai jau labai išponėjęs. Fabrike nedirbo nė dienos. Vos atplaukė, tuoj ir gavo draudime — diplomuotas. Čia jis beveik visus mus ir apdraudė, kai tik suvažiavome, didžiai daug klijentų bankrutuojančiai bendrovei pritraukė, užtat jį ten bosai dabar labai myli, gerus pinigus moka. Esmėje ponas Pūteika geraširdis. Kai Smagutį matracinėje dideli diržai užsmaugė, tai ne tik šeimai tūkstantį ant daikto, bet dar pats į kapines važiavo ir labai gražią prakalbą prie duobės išrėžė.

Ponas Pūteika įėjęs truputį skersakiuoja į Kapitoną: ne tik tautininkas, bet ir neapsidraudęs, žmogus, taip sakant, be socialinės atramos. Be švino sėdynėje. Vėjas papūtė, ir nėra. Užtat ponas Pūteika tuoj atverčia savo juodą knygą ir rašo į ją visokius skaitmenis — rašo ir vis nosimi orą po truputį patraukia: burbonas, šimto procentų, kukurūzinis.

Pastato Pultinevičius kleboniškā ir jam, o pats eina, žvangindamas raktais, ieškoti stalčiukyje pinigų. Nesurojo dar nē raktelio pritaikinti, o čia jau vēl kas ima nerimauti lauke pas duris.

— Pultinevičia, Pultinevičia, eikšen, atidaryk tas savo duris, kad man kiaušinių nesumuštų!

Durys lengvos, kaip skiedra, bet su geromis spyruoklēmis, tai trenkia atgal, kaip iš šautuvo, nežiūri, ką neši rankose — kiaušiniai, ne kiaušiniai. Bet Pultinevičius šį kartą jau kiek pykterēja. Nors jis ir sveikas, kaip krienas, bet kraujo spaudimas į senatvę pakyla kiekvienam. Iš tolo pažinęs balsą, jis tylomis ištaria negražų, nors ir ne kokį nors nepadorų žodį. Taip sau žodį, ne keiksmą.

— Siaurusevičiau, — sako jis garsiai į priemenaitę. — Ar jau tu vēl šičia? Kiek kartų sakiau, kad man kiaušinių daugiau nevežtum? Ką tu sau galvoji, aš kokia perekšlē, ar kas? Vežkis namo ir kišk atgal po vištom!

Siaurusevičius, Lietuvoje didelis krikščionių demokratų politikierius, prie Smetonos už tai net sēdējęs, čia nē iš šio, nē iš to pasidarē ūkininku. Bet politiškai tai jo nesutramdē — Skvireltaune dabar jis yra vyriausias jų rabinas, nors ir be barzdos. Šiaip taip savo paties jēgomis įsibrazdinęs pro dureles, jis, nekreipdamas į nieką dēmesio, ima kraustyti kiaušinius iš aplūžusios pintinēlēs, dēliodamas po du ant stalo ir pusbalsiu skaičiuodamas:

— Du, keturi, šeši, ir t. t. ir t. t.

— Palaukite, ponas Siaurusevičiau, — įsiterpia ponas Pūteika, jo nepermaldaujamas priešas. — Nesakēte "aštuoni". Apgavystē.

— Kaip gi nesakiau? Tfu, kad tave... Dabar man galvą sumaišei, turiu pradēti iš naujo!

Bet namų šeimininkas visai nesigilina į ginčo esmę. Jo veidas kiek užraudęs, ir alsavimas padažnējęs.

— Siaurusevičiau, tu pirma paklausyk, ką aš tau sakau! — šaukia jis visu balsu, net atliepia lauke juodųjų serbentų krūmuose. — Šimtą sykių dradžiau man vežioti, užtai, kad krautuvēj pas Tintorių pigesni!

— Dabar pigesni užtai, kad visos vištos ēmē dēt. Bet palauk rudens, kiek tada mokēsi, a? O pas mane kaina apskritą metą ta pati — septyniasdešimt centų už tuziną didelių.

— Bet man jų nē nereikia. Aš kiaušinių nevalgau, ne mažas vaikas.

— Tai ilgai negyvensi, jei kiaušinių nevalgai. Tiek tu išmanai... Amžinatilsį pralotēlis Prijalgauskis, Dieve duok jam dangų, vienu atsisēdimu, būdavo, visą desētką, druska pasisūdydamas — šimto metų sulaukē!

— Šiandien niekam nepardavei, tai dabar man kiši.

Bet jis jau žino iš anksto — Siaurusevičiaus nenusikratys. Gerumu ar piktumu, kiaušiniai liks ant stalo, nors ir neužmokēti — jų savininkas gerai žino, kad Užplynių Pultinevičius dar niekam neliko skolingas. Tad jis vēl eina į stalčiuką, vēl žvangina raktus, o kai grįžta su pinigais, virtuvēje jau sēdi, patogiai atsitverseęs jo supamojoje kēdēje (tai taip pat Abraomo Linkolno išradimas), ketvirtasis šio ryto lankytojas, ketvirtos partijos vadas Skvireltauno kolonijoje. Šį kartą tai valstiečių - liaudininkų, daktaras Špakauskas. Lietuvoje turējo lentpiūvę ir dvarelį, o šičia tiktai ūkį. Gatvēje už alyvų juoduoja jo naujas automobilis "kedlakas ', arba, kaip jis sako, "katalikas". Žinoma, patyčiomis. Nors dar tik rytas, daktaro veidu sriuvena devyni prakaitai, gerdamiesi į baltą apikaklę po šviesiu, su drūžēmis, vasariniu švarku. Supamosios kēdēs pavažos garsiai skundžiasi dēl neįprasto svorio.

— A, ot, Pultinevičia, žiūrēk tu man, balandēlis, kiaušinius iš to krikdemo perki, a iš manęs — ne! Aš tokis pat ūkininkas, kaip ir anas.

— Su tokiu skirtumu, — švelniai pastebi Siaurusevičius, skaičiuodamas pinigus ir slēpdamas juos į drobinį krepšiuką, kurį paskui tampriai užveržia virvele, — kad savo ūkyje dirbu aš pats, o už tamstą dirba bernai.

— Koki ten bernai, ko pats šneki, čia berno negausi užsimušęs! Employmentas siunčia tik tokius smirdančius bomus, vakar vieną parsivežiau, tai išgērē iš traktoriaus antifryzą ir pabēgo į girią. Šitam krašte žmonys nenor dirbtie ant ūkēs, jie gauna pinigus už nedarbą!

Daktaras šnekēdamas pailsta, dar labiau išprakaituoja, paskui tik numoja dešine ranka. Kairiąja pasisiekęs asloje pastatytą didelį juodą portfelį, iš jo ištraukia ausines ir guminę dešrą kraujo spaudimui tikrinti.

—Nu, mesk švarką, Pultinevičia, pažiūrēsiu, ar tas gripas tau kokių blogų pasēkmių nepaliko.

— Kad, ponas daktare, man visai lengvai praējo, šį pavasarį visi sirgo, aš tik norējau, kad man penicilino prirašytumēte, vaistinēje be recepto neduoda. Sekmadienį pagulējau, o pirmadienį jau darbe.

— Ot, matai, tokiam amžiuje, ir visai nesisaugai! Vadinas, aš, daktaras, turiu už tave galvą sukt... Nu, sēsk man šičion ant tos taburetēs.

Jis uždeda dešrą, pripumpuoja oro ir klausosi. Daktaro veidas apsiniaukia.

— Turi, broliuk, aukštą kraujo spaudimą!

— O, tai aš čia dēl tų kiaušinių su Siaurusevičium... Lyg ir pyktelējau... Iš susijaudinimo. Tarp kitko, naąsyk sakēte, kad per žemas.

Daktaras liūnai palinguoja galva.

— Užtat! Pats matai — vienąsyk toks, kitąsyk anoks. Dēl to reikia ištirtie. Prirašysiu trim dienom į ligoninę, tenai jie viską pasakys.

Pultinevičius krūptelēja, bet nenusigąsta — su daktarais Amerikoje jau turējęs reikalų, gerai žino, ko jiems reikia.

— Į ligoninę, tai ne. Atvažiavot, pažiūrējot — gerai. Atvažiuokit ir vēl kada nors, tai per ilgesnį laiką viskas paaiškēs. Kiek čia dabartēs už vizitą?

— Nu, pats žinai — penki rubliai, kaip iš tavęs. Iš kitų imu brangiau. O tu, broliukas, nesirūpink — užsuksiu prie progos, pažiūrēsim, — sako jis, išleisdamas orą iš savo dešros su keistu, beveik žmogišku atodūsiu. Jis įdeda atgal instrumentus ir atsistoja, žiūrēdamas į laikrodēlį.

— Aš tuojau, ponas daktare...

Pultinevičius vēl eina rakinēti ir varstyti stalčiuko — kelintą tai jau kartą širyt? Tačiau tokie svečiai ne kasdien pasitaiko — bent ne visi iš karto. Negaila nē tų kelių dolerių, kad tik, Dievas duotų, viskas ramiai praeitų...

Jo nujautimas išsipildo dideliu greitumu — grįžęs su pinigais, Pultinevičius jau randa tarp svečių įsiliepsnojusį politinį ginčą. Visi keturi sustoję, ne tai išeiti, ne tai kibti vienas kitam į krūtis, ir visi keturi šaukia nesavais balsais, mostaguodami rankomis, kaip kokie italai:

— Kunigus pūdēte kalējimuose, katalikų universitetą uždraudēte, švento Tēvo nuncijų iš Lietuvos išvarēte!

— Iždų vagys, kyšininkai, lašinių skutējai! Kontrabandą į Rusiją varēte Raudonojo Kryžiaus traukiniais! Klebonų gaspadinēs komendantus iš apskričio į apskritį kilnodavo!

— Dvidešimt šeštais norējot Lietuvą bolševikams parduot, Kaune komisarai valdē, raita policija patriotus studentus mindžiojo!

— Kai mes ginklu kovojome su okupantais, tai jūs iš baimēs lindējote po grindimis, o paskui panorote sau visą valdžią monopolizuoti!

— Pala, pala, ponaičiukai, apie jus Roma jau painformuota, žinosite, kaip savo vyskupų neklausyti!

Pultinevičiui net nusmelkia per pakinkius. Jo namuose dar niekad nebuvę muštynių, net Lietuvoje per talkas, net per vakaruškas. Kokia gēda, jei reikētų šauktis policijos... Bet, kai dega namas, nēra ko stovēti, susiēmus galvą — reikia gesinti. Jei ne kitaip, tai nors iš buteliuko. Pultinevičius taip ir padaro. Pirmiausia, šokęs jis užtrenkia langą, nes Kapų gatvēje už alyvaičių jau šmešēluoja kažkieno galva — neduok Dieve, pradēs telktis žmonēs — paskui greitomis pripildo ant stalo taureles ir vieną pakelia pats, stengdamasis perrēkti ermiderį:

— Tautiečiai! Užuot kivirčijęsi, štai, išgerkim už būsimąją demokratišką laisvos Lietuvos valdžią, sudarytą iš visų partijų!

Dēkui Aukščiausiam ir visiems šventiems — paveikē! Gerdami visi nutilo, o paskui kiekvienas dar valandēlę gaudo kvapą, drēkina liežuviu lūpas — burbonas burną kaip šluostyte iššluošto. Pirmasis jų praveria Siau-

rusevičius:

— Kaip tu supranti — visų partijų? Partija nelygu partijai, o vieta — vietai. Valdys ta partija, kurios nariai užims svarbiausias vietas.

— Užtat turi teisingai pasidalinti, — ramina jį Pultinevičius.

— Gerai, — sako daktaras pas duris, susidomėjęs. — Sakyk, Pultinevičia, kaip tau atrodo, broliukas, kurios partijos atstovas geriausiai tiktų į Lietuvos prezidentus?

Nė nepagalvojęs, Pultinevičius atšauna:

— Į prezidentus, tai valstietis-liaudininkas.

Daktaras visas net nušvinta, bet tik jis vienas — kiti pasipiktinę garsiai protestuoja.

— Tau galvoj negerai, ar ką? — stebisi Siaurusevičius. — Kodėl?

— Na, kaip čia pasakius... — aiškina Pultinevičius. — Todėl, kad nereikėtų rinkti aukų ir daryti išskaitymus iš algų tarnautojams jam dvarą pirkti, kaip kitados Smetonai. Būdamas liaudininkas, jis dvarą turės savo nuosavą.

— Cha,cha, cha, — prapliumpa juokais visi keturi. Net Kapitonas. Net ir daktaras Špakauskas. Pultinevičiui iš karto pasidaro šviesiau akyse, mintys ima greičiau krutėti po pakaušiu.

—Gerai, o ką tu duotum mūsiškiams? — klausia Siaurusevičius jau visai taikiai, nors dar su nepasitikėjimu.

— Jums? Paskirčiau krikščionį demokratą kariuomenės vadu.

Siaurusevičius labai rimtai linktelėja galva.

— Ir paskirčiau dėlto, — tęsia Pultinevičius, — kad kariuomenės vadui niekad nereikia būti arti fronto.

Vėl visi juokiasi — geriausiai, tai ponas Pūteika, ir Siaurusevičius vikriai mirktlėja: vadinas, suprantu, tvarkoj, išmintis svarbiau už narsumą.

— O ką tada mums, frontininkams? — klausia ponas Pūteika, dar kiek su pašaipa, bet jau gerai nuteiktas šių kaimiečio postringavimų.

— Jums, frontininkams, tai ministro pirmininko vieta. Būtų geriausia garantija, kad krikščionis demokratas nepasidarys finansų ministru.

Ponas Pūteika juokiasi taip, kad jam iš akių capsi ašaros. Siaurusevičius vėl mirktelėja ir šypsodamasis graso Pultinevičiui pirštu. Vienaip ar kitaip, visi nurimę, visi pralinksmėję ir, svarbiausia, jau rengiasi išeiti — be skandalo, be muštynių. Tačiau vienas atrodo nuskaustas, visai pamirštas. Pultinevičius susiduria su baikščiomis Kapitono akimis. Krikščionių demokratų vadas taip pat atsisuka į jį ir rodo pirštu.

— Šitam — nieko. Jie savo jau turėjo. Nemokėjo naudotis, prašvilpė.

— Kaip nieko? — nustemba Pultinevičius. — Ar nesakiau, kad iš visų partijų? Be tautininkų apsieiti negalėsim. Tautininkas turės būti Lietuvos bažnytinės provincijos galva, arkivyskupas metropolitas, arba, sakysim, kardinolas, jei gerai pasiseks. Šitaip bus išvengta diplomatinio trynimosi su Vatikanu.

— Na, čia tai jau tu nublevyzgojai, — spiauna ant slenksčio Siaurusevičius, tačiau nesuroja paslėpti šypsenos, ir dėlto pirmasis mauna pro duris. Paskui jį seka kiti, be barnio, kiekvienas mintyje užimtas savais projektais būsimos demokratiškos Lietuvos ateičiai.

Pultinevičius pažiūri į saulės spindulį ant grindų, iš kurio jis gali be laikrodžio pasakyti laiką, garsiai atsirūgsta iš palengvėjimo, ir eina kaisti sau pietų žirnienės su lašiniais. Žirniai jau vakar užmerkti, bet reikia juos gerai pavirinti, kad išeitų tiršta ir miltinga sriuba.

Iš *Fausto Kiršos*

"P A L I K I M O"

Naujoji žemė

Mano trapią dieną vandenynas nešė.
Vakaras ir rytas, kaip žuvėdros pūkas.
Skendo vandenysna. Nežinau, kas ašei.—
Gal verpeto skiautė, kur su vėtra sukas...

Būk, naujoji žeme, man šviesi po kojų!
Noriu vėl atspėti vakarykštį burtą:
Iš tamsos prieš saulę meilę tau pakloju,
Neskalautą širdį, praeitį atkurtą.

Buvo dienos vargo, buvo dienos vėtrų,
Virto amžių bokštai ant liepsnų ir kraujo,
Nerimą ramino panaktinės šėtros,
Sotino, kaip auksas, rugio varpų sauja...

Sotūs rūmai stiebias, sočios gatvės šviečia,—
Tu, manoji žeme, margini svajones — —
O, kad būtų sapnas, kaip pabust norėčiau
Ant ežios, prie žagrės, mano tėvo kloniuos...

Medžių garbei

Aš sveikinu tremty, jūs, ąžuolai ir liepos,
Amerikoj išaugę sultim ir iedais.
Už marių, Lietuvoj, man jūsų broliai liepė
Kitokią laimę šaukti tais pačiais vardais.

Ten medžiai iš šaknų, karams pašėlus, virto,
Išvirto kryžiai, skyrės rūmų pamatai...
Nūn šermenų giesmė — kas buvo amžiais tvirta, —
Ar girdit aimanas, ar žinote jūs tai?

Skarotas gedulas ant ąžuolų užkrito...
Gyvenimo keliai — skrajojanti kančia.
Naktinė glūduma užgniaužia aušrai rytą,
Ir vėjas alkanas, — ar žinote jūs čia?

Ir liepos apmirė nuo debesų ūžimo,
Pašvaistės perskrodė žaliuojančias šakas,
Ir žemė stūgauja pati sau prakeikimą
Nudiegiančiais balsais, — ar žinote jūs, kas?

Kai buvome maži, baubojo jaučiai šėmiai,
Kalbėjo voverės, zuikeliai ir šlaitai...
Laukuos skambėjo dainos, medis medį rėmė...
Dabar šauksmai rūkuos — ar žinote jūs tai?

Aš sveikinu, bet skausmas ant krūtins gula,
Staiga nutyla žodis prie svečių stuobrių — —
Bet laisvę vis jaučiu, kaip gaivalingą sulą,
Banguojančią tarpe artojų ir karių...

Kasryt keliuos

Tai Visata, kaip išmintis slaptinga...
Ar dvasios žvilgsnis, ar liepsnos plakimas —
Ženklais per širdį balandžiu nusminga,
Ir žeria žemėn amžių palikimą...

Kasryt keliuos į šventą puotą dienai —
Prikelti dulkę saulei ir šventimui — —
Baigos kely prikalt dar mirksnį vieną
Prie vergo sienos aidinčiam plakimui...

Tada atplaukia sielon miros kvapas
Dienojimui, lyg paslaptingas gaivas,
Ir girdis balsas dieviškas anapus,
Ir trankomas rūstus pasaulis blaivos...

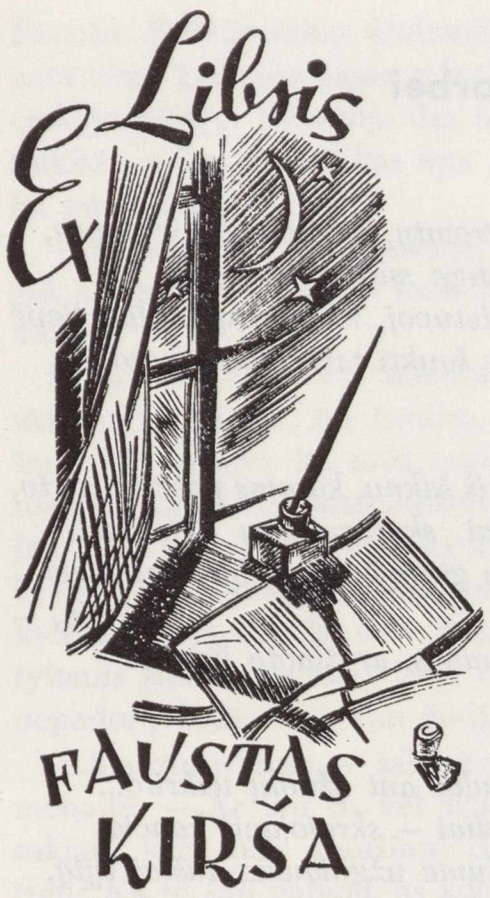

V. K. Jonyno piešinys

jo "pasakomis" laikysime jo epinius eilėraščius ir poemas, tikrai jis bus "prikėlęs" jų ilgam literatūros gyvenimui, ateinantiems metų metams, kad bylotų, jog lietuvis poetas nė sunkiausiais laikais nepaleido plunksnos iš rankų, jog suprato savo misiją šiandieną, kaip anais metais ją suprato ir prisiėmė Maironis ir kiti tautos dainiai, nepardavę lyros už "gardaus valgio šaukštą", kaip dabar daro kai kurie Lietuvos okupanto garbintojai, okupuotos Lietuvos laisvės ir laimės džiaugsmo trubadūrai.

Didelio formato "Palikimo" leidinį, 318 psl., sudaro Fausto Kiršos eilėraščiai (17-76 psl.), nebaigti eilėraščiai (79-90 p.), Aidų aidužių aidai, I-XVIII (93-109 p.), dedikaciniai eilėraščiai (113-121 p.), 7 J. Baltrušaičio eil. vertimai, satyrinės poemos "Pelenų" III ir IV knygos (132198), poema "Pabėgėliai" (199-222), užrašai (227-295). Knyga paadedama L. Andriekaus, Liet. Rašytojų D-jos pirm., žodžiu ir baigiama sudarytojo (S. Santvaro) paaiškinamuoju rašiniu bei F. K. svarbesnių datų bei darbų kalendoriumi.

Leidinys iliustruotas poeto foto ir dailės portretais, keliomis grupinėmis foto nuotraukomis ir jo artimų bičiulių fotografijomis (kurios įspraustos į eilėraščių tekstą nedaro gero įspūdžio). Be to, pridėta pora faksimilių.

Knyga, su mažomis išimtimis, apima beveik visą poeto paliktą rankraštyną. Visa tai kruopščiai iš palaidų popierėlių, iš neaiškių rankračių, pilnų keliaaukščių taisymų, atrinko, suredagavo ir pavyzdingai knygos pavidalu atidavė skaitytojui Fausto Kiršos bičiulis S. Santvaras, atlikęs vieną iš verčiausių patarnavimų poetui, nespėjusiam pastatyti savo palikime "paskutinio taško".

Poezijoje Faustas Kirša, likęs ištikimas savo stiliui ir tematikai, labai artimas dažnam iš mūsų, kurie kartu su dainiumi su skaudama širdimi palikome tėvynę, klaidžiojom po Europos griuvėsius, payrėm benamių ir bedalių likimą, o paskui atkilom į šią pusę Atlanto, ieškodami laikinės atramos savo dienoms ir savo veiklai. Kelionės apmąstymai, tremtinio klajonės, naujosios žemės viltys ir nusivylimai — visa čia taip artima, sava, išgyventa ir iki širdies sopulio jautru ir graudu, kai kalbama apie savosios žemės ilgesį. Mūsų jaunajai poezijai nuėjus abstrakto ir visiško atitrūkimo nuo žmogaus ir nuo realaus gyvenimo keliais, F. K. poeziją beskaitydamas lyg iš naujo atsigauni, lyg pergyveni kažkokią grįžusią kūrybos šventę, jauti atgimusio Parnaso dvelkimą ir poezijos žavumą.

Ir ne vienoj vietoj kartu su autorium tari, jog "Pasaulis grožiu plinta. Žodžiai auksu skaldos. / Širdy kančia rasoja. Gimsta godų maldos." (66 p.). Tokie atskiri dalykai, kaip "Lietuva su manim", ar "Medžių garbei", ar "Šventoji upė", ar "Tremtinio psalmės", ar "Pavasarinis vėjas" ir pn. turiningai galės papildyti deklamacijų repertuarą, o kiti, kaip "Daina" (Žeme augintoja...), jei atkreips dėmesį kompozitoriai, galės virsti puikiais muzikiniais kūriniais.

Tikras minties Thesaurus yra F. K. užrašai: autobiografiniai, apie asmenis, tautą, visuomenę, kūrybą, meną, kultūrą etc. "Užrašų pobūdis ir jų tematika pasižymi nepaprastu įvairumu, atskleidžia F. K. eruditiją, jo susitelkimą, jo susimąstymą ties įvairiom gyvenimo apraiškom" (S. S.), ties tuo kas kilnu, didinga ir ties tuo, kas keistina, taisytina, kad žmogus būtum pilnutinis. **J. Br.**

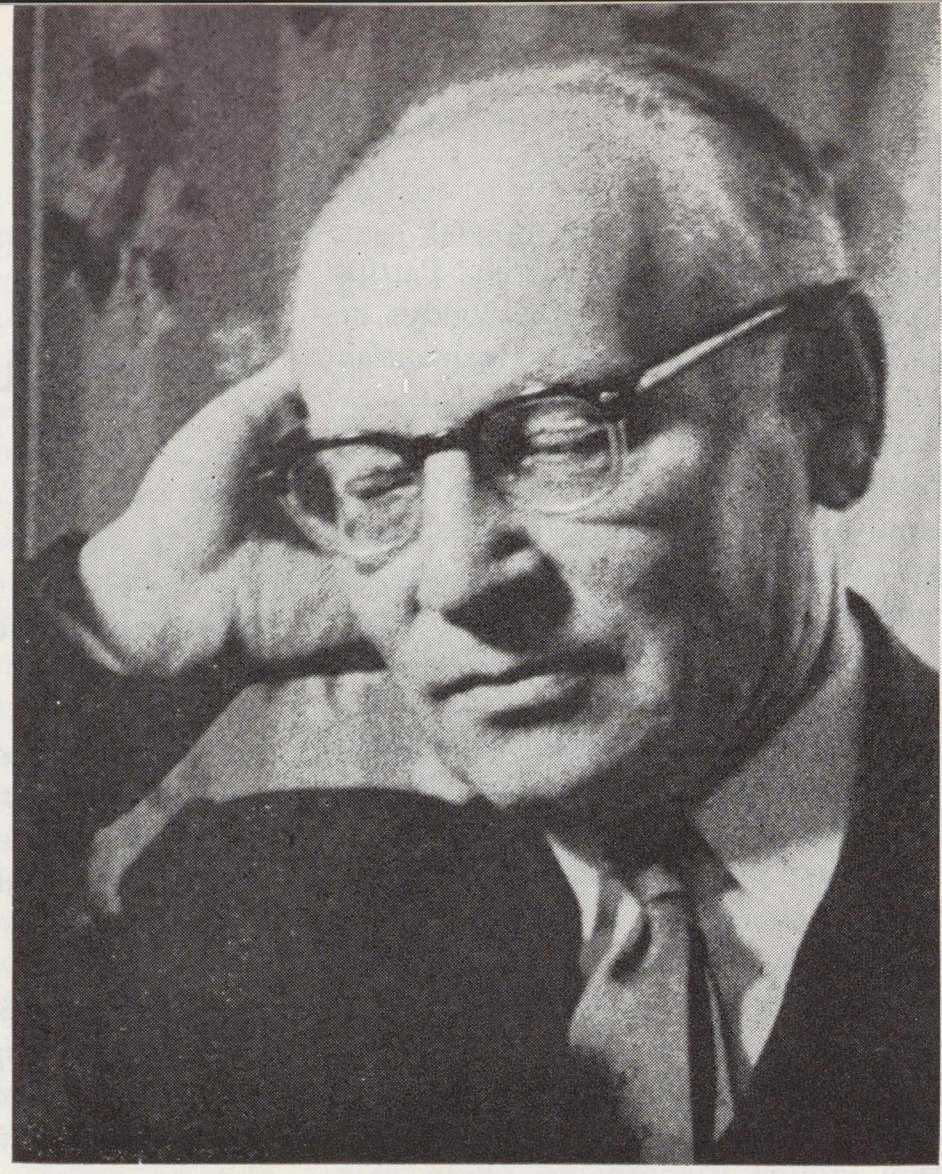

POETAS FAUSTAS KIRŠA (1891 — 1964)

FAUSTO KIRŠOS "PALIKIMO" SULAUKUS .

Ir žodžiais širdį atrakinęs
Dainas tėvynei grąžinu..." —

Toksai motto tiktų kiekvienam tikram poetui, ne vien Faustui Kiršai, parašiusiam šiuos žodžius.

Bet pačiam Faustui Kiršai labai reikšmingas yra ir šis jo pasisakymas, skirtas poetui-tremtiniui, išeiviui ar egzilui, kaip moderniškai dabar yra sakoma:

Ne veltui klydai į pasaulį,
Ne veltui kančia gyvenai:
Prikėlei žemei daug stebuklų,
Daug pasakų ir daug dainų...

Patsai Faustas Kirša "pasakų" tiesiogine prasme nerašė, bet jei

Foto D Čibo

Poetas Faustas Kirša ir leidėjas J. Kapočius prie Lietuvių Enciklopedijos leidyklos namų Bostone.

In memory of Poet Faustas Kirša (1891 - 1964). With publisher J. Kapočius at the Lithuanian Encyclopedia building in Boston.

Faustas Kirša svečiuose pas rašytojus Ravensburge 1948 metais, kai jam už "Tolumas" buvo paskirta literatūros premija.

Iš kairės: B. Babrauskas, Bern. Brazdžionis, J. Jankus, Fautas Kirša, Ant. Gustaitis, Balys Auginas ir V. A. Braziulis.

Poet Faustas Kirša visiting colleagues of pen in Ravensburg, Germany, upon being presented with a literary prize in 1947.

"NORĖČIAU SKRISTI..."

G. Gudauskienės kompozicijų rinkinys vaikams ir jaunimui

Nauja dainų knyga mažiems ir jauniems autorės dedikuota "dukrelei Danutei"; tai ne mažutis dainorėlis, o gražaus formato leidinys, įdomiai iliustruotas, talpinantis 17 dainų gaidas ir tekstus, temų įvairumu ir akompanimentų originalumu atkreipianti išskirtiną dėmesį.

Autorė Kaune prieš karą buvo žinoma kaip Giedrė Nasvytytė, gabi konservatorijos, pianino klasės, vėliau — ir dainavimo — studentė, lankanti ir Valstybinio Teatro Dramos studiją; muzikinį talentą paveldėjusi iš kompozitoriaus prof. K. V. Banaičio, motinos brolio, kuris buvo jos ir vienu iš pirmųjų mokytojų; Chicagoj — jau Gudauskienė, dr. Juozo Gudausko žmona — kompozicijos ir muzikologijos studijas ištvermingai baigianti Roosvelto universitete, jau kurianti įdomias kompozicijas vaikų ir suaugusių teatrams (Gyvulių teismas, Kanarėlė, Gintaro žemė, Keturi ožiukai), skaitanti paskaitas muzikinėmis temomis anglų ir lietuvių kalbomis, ruošianti savo kompozicijų popietę; Los Angelėse, Kalifornijoj, jau ji mokytoja (ir motina dviejų sūnų ir dukros, kurie irgi muzikalūs), jaunimo organizacijų, ansamblio "Baltijos vėjai" vadovė, įvairių parengimų programų kūrėja ir vadovė (jos operetinė grupė atliko ištraukas iš žaviosios Damos, Linksmosios našlės, Muzikos garsų, o su jūrų skautais — ištrauka iš Pietų Vandenyno,, Geršvino variacija ir muzik. ciklą Keliaujame).

Plačiau prisiminus autorės muzikinę kūrybą ir veiką, bus aiškesnė ir šios knygos vertė.

Visų operetinių ištraukų žodinę medžiagą iš anglų k. išversdavo ir pritaikydavo Vita Sruogaitė-Kevalaitienė (irgi iš dėdės —prof. Balio Sruogos — gabumus paveldėjusi); ji parašė ir šiaip keletą vaikų dainelių (žiema, Aš paukštytė, Kalifornijos skautų daina, Norėčiau skristi...); pagal dainelės Norėčiau skristi pirmuosius žodžius pavadinta ir visa ši dainų jaunimui-vaikams knyga.

Knygos turinys? Yra čia religinių giesmių jaunimui (Tėve Mūsų, Sveika Marija), kurios pritariamos gitarų muzika; yra Vytės Nemunėlio žodžiais (iš Meškiuko Rudnosiuko) dainų; yra Mano tėvų gimtinė (V. Šimaičio žodž.), Broliams partizanams (J. Minelgos ž.), Gintarėliai (P. Lemerto ž.), ir kitų; yra daina apie Kalėdas, žodžiais Daivos Čingaitės (Dūdienės), kai ji buvo dar G. Gudauskienės mokinė Santa Monikos Lituanistinėje Šešt. mokykloje. G. Gudauskienė visada sugebėjo įtraukti jaunimą į kūrybinį darbą ir kūrybišką jos kūrinių ir jos pastatymų atlikimo talką. Čia ji puiki pedagogė, išradinga ir sugestyvi; tai juntama ir jos naujos knygos dainelėse. (Sakau "naujos", nes muzikė jau anksčiau yra išleidusi 1969 metais gaidų sąsiuvinį, kur telpa jos kūriniai suaugusių repertuarui).

Nebūdama muzikė, negalėčiau teoretiškai apibūdinti ir įvertinti komkozitorės darbo. Tačiau iš šios knygos kūrinių kai ką teko girdėti atliekant scenoje, pvz., Gintarėliai, Meškiuko Rudnosiuko dainėlės, — tai tokie nuotaikingi kūriniai, kad pakelia nuotaiką ir dainuojančio jaunimo, ir jaunų bei senų klausytojų! Dainelės lengvos, žaismingos, giedrios. Daugumą tų dainelių bekurdama, Giedra Gudauskienė pirma išbandė melodijas savo vaikų tarpe, paskui — lituanistinėse klasėse ir, ištaisiusi, išdailinusi, jau dėjo gaidas ant popieriaus ir į knygą. Tai ir spontaniško vaikiško džiaugsmo, ir drauge rimto kūrėjo rūpesčio darbo vaisius.

Kompozitorė Giedra Gudauskienė su dukra Danute.

"Norėčiau skristi" — nusako ir muzikės nuotaikas, nepaprastą fantaziją, didelę meilę lietuviškai dainai ir lietuviškam jaunimui. Reikia tikėtis, kad šis dainorėlis, šis muziės kūrinių rinkinys nebus paskutinis. Kadangi jos nuosavas jaunimas užaugo, gal ir kompozitorės lietuviškų dainų temos "augs", keisis? Juk mūsų vasaros stovykloms ar jaunosios lietuviško bendruomenės parengimams labai būtų reikalinga įvairių, naujų, nuotaikingų, šių laikų jaunimui pritaikytų, gal labiau romantinių, stilizuotų dainų. Kompozitorė G. Gudauskienė kaip kūrėja ir kaip jaunimo psichologė-pedagogė duoda daug vilčių.

"Norėčiau skristi" išleido JAV LB Santa MonikosW. Los Angeles apylinkė. Stambieji aukotojai: G. Kazlauskas ir Lietuvių Fondo Los Angeles vajaus komitetas. Viršelis ir titulinis piešinys Rasos Arbaitės. Spaudė Saleziečių sp. Romoj, 1972. Galima gauti pas platintojus ir LD administracijije.

Alė Rūta

Ginos Čapkauskienės stereo albumas

Dažna lietuvių kolonija turėjo progos išgirsti Ginos Čapkauskienės balsą ir gėrėtis jos miklia koloratūra, koncertiniu entuzizmu ir meile lietuviškam repertuarui.

Todėl su tam tikru atidumu klausomės Ginos debiutinės plokštelės, išleistos Les Enterprises Belle-Art Montrealyje. Itin žavi spalvingas viršelis: šviesiaplaukė solistė, princesiškai pasipuošusi tautiniais drabužiais, dailia karūna, gintaro karoliais. Įspūdingam viršeliui atliepia ir gana nuotaikingas plokštelės turnys. Skamba vasariški motyvai: paukščių, gėlių, peteliškių, meilės, mėlyno Dunojaus vibruojanti darna, parodanti Ginos vokalinio meno privalumus.

Pirmoje pusėje sudėtos lietuvių kompozicijos: lyriška A. Kačanausko liaudies daina "Lakštingalėlė", K. V. Banaičio liaudies dainos "Oi, nėra niekur" ir "Už balto stalo sėdėjau", stilistiškai sklandi G. Gudauskienės liaudies daina "Oi, tu, kregždute", B. Budriūno patetiškas "Šauksmas", smagi V. Kuprevičiaus "Lakštingalos giesmė", kurią Gina dažnai turi pakartoti koncertuose, ir V. Jakubėno gana niuansuota daina "Gėlės iš šieno".

Antroj pusėj skamba tarptautinis repertuaras, atliekamas su G. Čapkauskienei įgimtu skoniu ir temperamentu: A. Campra "Viliojanti peteliškė", C. Saint-Saens "Lakštingala ir rožė", M. Sandoval "Be tavo meilės", H. R. Bishop "Vyturėlio daina", E. Grieg "Solveigos daina" ir niekad nepasenstantis J. Strauss "Mėlynasis Dunojus". Tai daug kam gerai žinomi ir visų mėgiami dalykai — debiutiniam rekordavimo žingsniui puiki atranka. Su džiaugsmu reikia pabrėžti, kad Gina visas dainas dainuoja lietuviškai, stengdamasi kuo aiškiau perduoti tekstą, nors kai kur fonetinė išraiška pradingsta vokalinės technikos sukūryje.

Medeleine Roch piano akomponavimas gražiai ir vietomis labai subtiliai dernasi prie Ginos dainavimo, ypač A. Campra ir C. Saint-Saens dainų palydoje. **Pr. V.**

Jurgis Gliauda, **Sunkiausiu keliu.** Romanas. Dr. K. Griniaus Fondo leidinys. Aplankas dail. Br Murino Spaudė M. Morkūno sp. Chicagoje, 1972. Kaina $5.00.

Ada Karvelytė, **Ne tie varpai.** Lyrika. Išleido "Darbininkas". Viršelį piešė Paulius Jurkus. Kaina $2.00.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

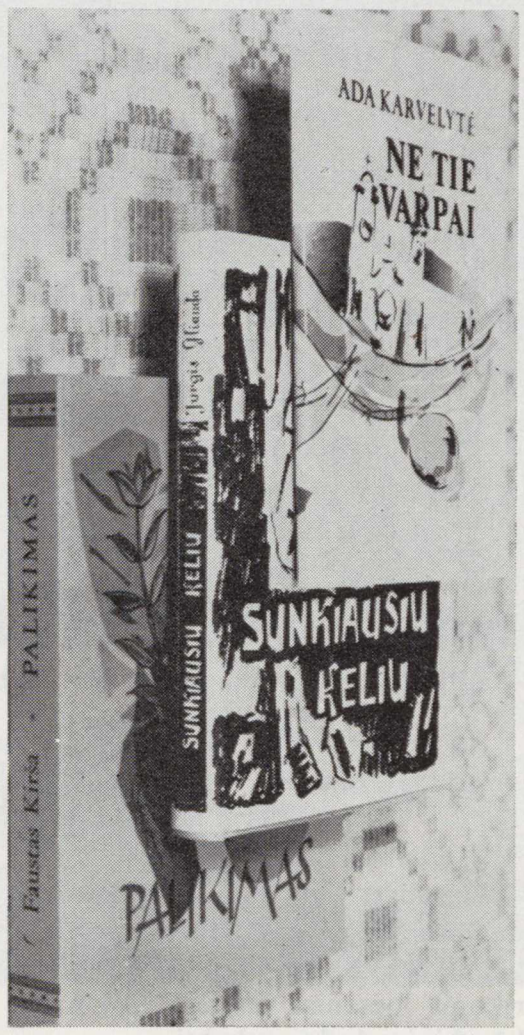

Antanas Musteikis, **Kiauros rieškučios.** Romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Chicago. 1972. Viršelis A.Korsakaitės-Sutkuvienės. Kaina $4.50.

Mokytojas - lituanistas, pasitraukęs iš Lietuvos ir profesoriaująs Amerikos kolegijoje, vasaros atostogų metu aplanko Gautingo sanatorijoje likusį brolį. Pasakoja broliui apie savo pergyvenimus pirmosios bolševikų ir vokiečių okupacijų metais, pasitraukimą iš Lietuvos, gyvenimą ir studijas pokario Vokietijoje, studijų baigimą daktaro laipsniu Amerikoje, darbą katalikų kolegijoje ir žmonos ir vaikų netekimą. Atskleidžia ir savo literatūrines ambicijas: parašyti nemirštamą romaną, taip pat ir baimę — nes netikra knyga yra panaši į pabaltintą kapą. Pagal brolio profesoriaus pasakojimus ligonis parašo knygą, bet dirba tiek įtemptai, kad visiškai palaužia savo sveikatą ir, vos atidavęs knygą leidyklon, miršta.

Mažosios pasakos. Iš lietuvių pasakų lobyno mažiems vaikams parinko ir skaityti paruošė A. Giedrius. Iliustravo D. Rėklytė-Aleknienė. Išleido JAV LD Švietimo Taryba. 1972. Didelio formato. 82 psl.

Tai 19 populiarių pasakų, kaip Jonukas ir Elenutė, Kodėl gandro ant nugaros juodas lopas, Dangus griūva ir kt. Labai reikalinga ir tinkanti mūsų lituanistinių mokyklų skaitiniams. A. Giedriaus, lietuvių vaikų literatūros vieno pirmųjų ir didžiųjų rašytojų, vardas garantuoja knygos tinkamumą paskirčiai.

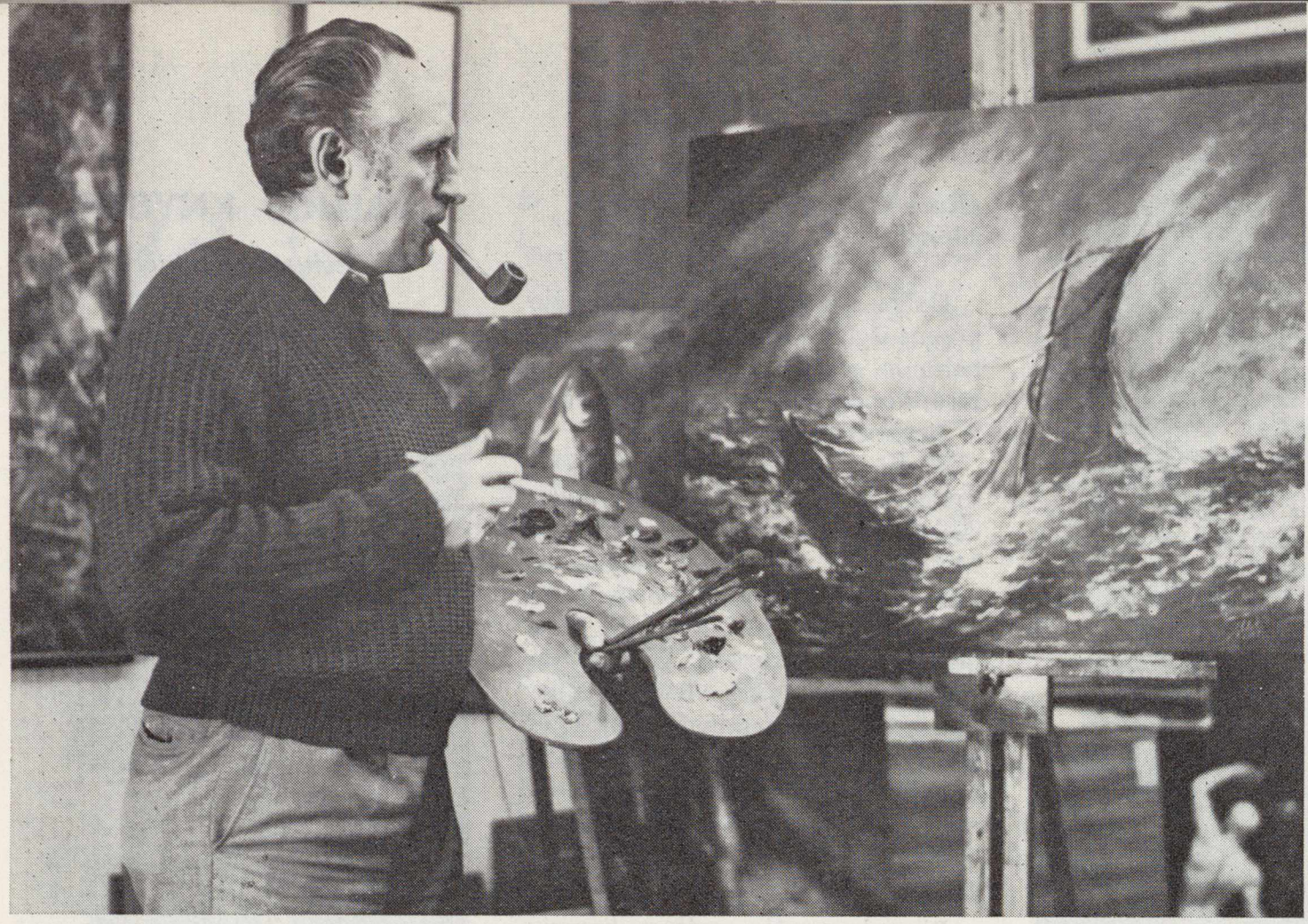

Dailininkas A. Petrikonis savo darbo studijoje.
Artist A. Petrikonis at work in his studio, Chicago, Illinois.

A. PETRIKONIO MENO PASAULIS

Populiarus ir mėgiamas lietuvių dailininkas ne tik Chicagoje, bet gal ir visose JAV-se Antanas Petrikonis neseniai minėjo 25 metų kūrybinio darbo sukaktį.

Šia proga būtų pravartu LD skaitytojams dail. A. Petrikonį pristatyti jo paveikslų spalvotomis reprodukcijomis, nes tik jos įgalina dailininko darbais pasigrožėti ir jį tinkamai įvertinti. Deja, to negalint padaryti, gal geriausia bus pacituoti kitų mūsų dailininkų ir meno kritikų pasisakymus apie jo kūrybą, paskelbtus daugelio jo parodų proga.

Dail. M. Šileikis bene geriausiai pažįsta A. Petrikonio nueitą kūrybos kelią. 1968 m. Detroite suruoštos parodos darbus jis taip vertino:

"A. Petrikonis nepriklauso sezoninių naujovių gaudytojų avangardui. Jo motyvai ar tematika įvairi — peizažai, kompozicija, figūrinė tapyba ir kt., dažnu atveju ekspresyvus, autoriaus pebrčžiamas psichologinis elementas spalvose."

Kitos parodos proga dail. M. Šileikis pažymi: "Prie geriausių jo paveikslų priskirtini jo šiltų spalvų abstrakčių formų dekoratyviniai darbai bei akrilika ar pastelc atliktos kompozicijos. Jos ryškios žaižaruojančiom spalvom."

Dail. J. Pautienius, rašydamas apie A. P. darbų parodą Čiurlionio galerijoje, pažymi: "Būdinga, kad Petrikonis bemaž vienu laikotarpiu kuria ir ekspresionistincje ir impresionistinėje, pagaliau abstraktnėje kryptyje. Geras mokėjimas austi neįprastus sąspalvius verčia žiūrovą ilgiau sustoti ir pasigėrėti šio dailininko kūriniais... Tos drobės, persunktos savotškomis nuotaikomis, pereinančiomis į simbolizmą, vietomis atskleidžia nįprastą šviesą, kas tokiems darbams priduoda savotiško originalumo ir A. Petrikonio kūrybą išskiria iš daugelio kitų dailininkų".

Dail. J. Mieliuliui "A. Petrikonis yra nepailstąs ieškotojas. Dabartis ir betarpinė aplinka jo nedomina. Tačiau jaunuoliškas veržimasis į tolius jau yra pergyventas. Jis žino, kad už tolimų horizontų yra ta pati žemė, tas pats dangus. Bet ir per kasdienybę jo romantinė dvasia veržiasi į tuos realybės regionus, kurie žmogaus supratimui lieka amžina paslaptimi."

Poetas K. Bradūnas, apžvelgdamas A. P. 25 metų kūrybinio darbo sukaktį, pažymi, kad jis yra dar pačiame pajėgume, kad ateityje iš jo galima tikėtis nežinomų ir naujų pasaulių atidengimo... Jo kelio galo dar nesimato. Net ir griežtai suformuluoto jo aptarimo dar peranksti ieškoti. A. Petrikonis yra dar vis dailininkas, kuris neprisirišo prie jokios trumpaažės krypties, o tik savo, kaip žmogaus, amžinojo, Aš."

Literatūros ir meno kritikas P. Melnikas, vertindamas A. P. darbus Detroito parodoje, pastebi, kad "A. P. griebiasi nuotaikos ir atmosferos motyvų. Šiuos motyvus jis perduoda gerai suharmonizuotus, vis pridėdamas kokią nors malonesnę melodiją... Ši nuotaika jau išplaukia iš šviesos ir tamsos stipraus kontrasto, ypač kai tie kontrastai būna sušvelninti ir "teka" vienas į kitą. Tik abstrakcijose, kurios turtingos arabeskais, pasigendama šio dramatiško kontrasto, kuris taip ryškus ir užbaigtas jo "Pavasarį" ir "Bangose".

"Bet ir juose A. P. realus pasaulis nėra taip realus, kaip kam iš karto gali atrodyti. Iš čia jo nuotaika ir viską supanti to trumpo momento atmosferinė marška paskandina paveikslą vienon spalvinėn vizijon."

Jau vien iš tų labai trumpų čia pacituotų dailininkų ir meno kritikų pasisakymų matome dail. A. Petrikonį esant neeiliniu kūrėju, dar pilnai neišsakiusiu savo meninio Aš, iš kurio galima daug tikėtis ir linkėti pasireikšti brandžiais darbais.

P. Gaučys

A. Petrikonis

PAVASARIS / Springtime

Grafikas Vaclovas RATAS

Vaclovas Ratas **Medžio raižinys iš "Jūratė ir Kastytis".**
Woodcut from the "Jūratė and Kastytis" cycle

ŽVEJŲ TINKLAI NEMUNE. Vaclovas Ratas
Fisherman's nets on Nemunas. Engraving in wood by artist V. Ratas

GYVASIS RATAS

Šių metų sausio 4 d. Australijoje tapo išrautas iš mūsų grafikos meno pasaulio labai stambus šulas — Vaclovas Ratas. Jis dar gerokai galėjo praturtinti mūsų lietuviškos dvasios meno lobius, nes pernai metais vos buvo peržengęs per 62 metų gyvenimo slenkstį.

1935 metais baigęs Kauno Meno mokyklą ir praplėtęs savo žinias Italijoje, V. Ratas dirbo Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejuje meno konservatoriumi. Po II pas. karo Australijoje buvo lietuvių Dailės Instituto narys.

Vaclovas Ratas buvo vienas iš lietuvių tautinės grafikos šulų kaip P. Augius, V. Petravičius, T. Valius, kurie Lietuvoje išpopuliarino moderniąją lietuvių grafiką, paremtą liaudies menu.

Linkėtina, kad naujoji mūsų grafikų karta iš gilumos širdies studijuotų šios ketveriukės sukurtus grafikos lobius, juos didintų, plėstų ir papildytų savo patirties lobiais.

Nei V. Ratas, nei Paulius Augius, kaip kūrėjai, nemirė ir nemirs nelaukinių lietuvių pasaulyje. Tad visi dėkime visas pastangas, kad nė vienas menininkas, gimęs lietuviu, gavęs lietuvišką kraują — "nemirtų" mūsų tautai.

Pr. Gasparonis

Vaclovas Ratas **Medžio raižinys iš ciklo "Jūratė ir Kastytis".**
Another woodcut from the "Jūratė and Kastytis" cycle

VIEŠPATIES PATEPTOJO VALIA

Ištrauka *iš A. Solženicyno* romano
"Keturioliktųjų metų rugpiūčio mėnuo"

Tęsinys iš praėjusio nr.

Naktį į rugpiūčio 20-tąją dieną Generalinis Štabas vėl pareikalavo iš Šiaurės Vakarų Armijų Grupės Štabo tikslaus pranešimo, tačiau Oranovskis atsakė, kad jis nė pats tokio negavęs ir negalįs nieko paaiškinti.

Nors naktys būdavo šaltos, bet per visas šias dienas tęsdavosi karščiai ir tvankuma. O dvidešimtąją jau iš pat ryto, net saulei kaip reikiant neprašvitus, oras buvo apsiblausęs ir sunkus. Kas valandą dangus vis labiau niaukėsi, nors debesų niekur nesimatė, o kartais dargi papūsdavo ir lengvas, vėsus vėjas. Netrukus migla visai sutirštėjo, ir apie vidudienį dangus rodėsi žemas ir visa gaubė pilkuma.

Kad ir slegiama širdimi, didysis kunigaikštis bandė laikytis dienos įprastinės darbų tvarkos. Skirtu laiku apsirengė ir išėjo iš vagono prasimiklinti, šiandieną raitomis. Čia pat pamatė karinių žinių tarnybos viršininką, žmogų lėtą, bet gero būdo, kurs mėgo kolekcionuoti cigarečių etiketes. Prisiminė didysis kunigaikštis turįs naujos rūšies etikečių, tat paprašė sutiktąjį bendražygį jo palūkėti ir pats grįžo vagonan tų etikečių.

Antrukart išėjęs iš vagono, pamatė greitu žingsnui iš miško jo link atskubantį — pulkininką Vorotincevą! Tikrai, tai buvo Vorotincevas. Juk čia ne sapnas? Ar galėjo būti, kad ateinantysis gyvas ir sveikas? Jo pasirodymas šiuo metu tikrai buvo reikalingas!

Greitu žingsnu artėdamas, Vorotincevas vis dairėsi į šalis, tartum norėdamas kažką pralenkti ir ateiti pirmuoju. Tačiau jokio kito keleivio nebuvo, išskyrus žinių tarnybos generolą, jau apdovanotą etiketėmis, be to, šalimais stovintį adjutantą ir netoliese lūkuriuojantį generolą ryšininką. Vorotincevas buvo lengvai apsirengęs, švarku ir be palto, lyg būtų atsiradęs čia pat kur iš štabo. Nors jis ėjo karininko rikiuotės žingsniu, tačiau matėsi kažkoks pastyrimas, lyg šlubčiojimas. Vienas patys buvo aiškiai iškilęs aukščiau už antrąjį, o ant smakro buvo žymus sukrešėjusio kraujo randas ir skruostai atrodė nelygiai nuskusti.

— Vorotincevas! — didysis kunigaikštis džiaugsmingai šuktelėjo jam pirmas, nelaukdamas, kol pulkininkas priartės su raportu. — Tai Tamsta sugrįžai! O dėl ko man niekas apie tai nepranešė?

Vorotincevui ir saliutuojant nebesimatė tos prašmatnios štabo karininkų manieros, o tik ryškėjo sunkesnis negu paprastai jo rankos mostas.

— Jūsų Didenybe! Aš ką tik atvykau, vos prieš dešimtį minučių.

[Tačiau jis nebuvo *ką tik* atvykęs, jis jau keletą valandų slapstėsi pamiškėje, palikęs ten palydovą šinelį ir kuprinę saugoti. Žinodamas štabe nusistovėjusią tvarką, jis sąmoningai pasistengė kaip tik šiuo metu pasirodyti, kad išvengtų Januškevičiaus ir Danilovo, o pirmiausiai susitiktų su didžiuoju kunigaikščiu.]

— Ar tamsa sužeistas? — Staigiu kilstelėjimu išraiškingų savo antakių didysis kunigaikštis spėjo suvokti, kad Vorotincevo petys po švarku yra subandažuotas.

— Menkniekis.

Žėrinčiomis akimis jisai žvelgė į Vyriausiąjį Vadą. O pastarojo ištįsęs, pailgas veidas staiga vėl sutvisko jaunatve, nors šią permainą teiššaukė baimės ir jaudinimosi jausmai.

— Na, tai kas ten dedasi? Pasakok.

Vis dar įsitempęs ir saliutuodamas, taip, kaip raportuojant dera, Vorotincevas žvilgtelėjo į adjutantą ir po to akis nukreipė į generolą, artėjantį iš kitos pusės. Štai, tuoj jau visi bus jį apspitę, kad tik jis spėtų užbėgti jiems už akių.

— Jūsų Didenybe! Prašau leidimo būti išklausytam konfidencialiai.

— Taip, žinoma, — didysis kunigaikštis ryžtingai ir pritariamai linktelėjo galva, ir čia pat staigiu judesiu apsigrįžo. Nors jį ir patį vargino šitie būdingieji jo žestai.

Ilgomis, plonomis kojomis, apmautomis aukštais batais, jis kopė vagono laipteliais į viršų. Po to įsakė adjutantui nieko neįsileisti į vidų.

Vagonas viduje buvo perdirbtas, neįprastinis. Jie įėjo į kabinetą, užimantį visą vagono plotį ir ištisai išklotą kilimu; čia stovėjo rašomasis stalas ir didžiulė Išganytojo ikona, ant sienos gi kabojo Valdovo portretas ir po paveikslu kryžiavosi jo padovanoti ginklai.

Štai didžiosios Rusijos visų ginkluotųjų pajėgų viršininkas, toks griežtas, bet protingas ir leidžiąsis įtikinėjamas, sėdi vienų vienas tik per stalą nuo Vorotincevo: jokių patarėjų nekliudomas jisai godžiai laukia pirmutinis iš Vorotincevo žinių. O pulkininkui per visą jo karinės tarnybos laiką šitokiose aplinkybėse nebuvo tekę atsidurti — ir ateityje daugiau nebeteks! Tai savotiškiausia ir nepasikartojanti akimirka: blaiviai galvojantis kovų lauko karininkas galės padaryti įtakos visos karinės organizacijos veiklai. Jam darėsi aišku, kad visa jo ikišiolinė tarnyba tik ir vedė prie šios aukščiausios akimirkos. Jo mintys buvo sukauptos ir taiklios, o jis pats ryžtingai įsitempęs, nes jau dvi naktis ir vieną dieną kaip negyvėlis jis buvo praleidęs miegodamas, ir dabar jo protas buvo visiškai aiškus, nors kūno sąnariuose dar jautėsi laumas ir kankino jį skausmai. O, be to, ir dabartinė sėkminga pradžia net keleriopai gaivino jo sąmonę.

Pasakojimą Vorotincevas pradėjo kalbėdamas laisvai, nes jis niekad prieš nieką nesijautė drovus, tat ir dabartin: didžiojo kunigaikščio asmenybė jo nevaržė. Glaustais, aiškiais žodžiais jis dėstė apie tai, kaip kovinė operacija nebuvusi tinkamai parengta, tat ją teko skubinti ir forsuoti; apie tai, ką Samsonovas vaizdavosi, o tikrovėje visa dėjosi kitaip; kaip į visa reagavo vokiečiai; kokios didžiulės galimybės liko neišnaudotos, nors ir buvo kai kuriomis pasinaudota. Per visas Antrosios Armijos apsupimo dienas jisai rinkęs žinias, o po to ir išsivadavusiuosius apklausinėjęs, kiek tik kur suspėdavo: ir visa tai susiklostė į vieną aiškų mūšių vaizdą, kurį prieš devynias dienas jis dar lengva širdimi nešėsi, žengdamas į kabinetą pas Samsonovą... Tačiau į šį kabinetą vagone Vorotince-

Apie "1914 metų rugpiūčio mėnesį"

Pabaiga iš praėjusio nr.

Rusija šiame šimtmetyje yra pergyvenusi tokius istorinius sukrėtimus, yra tiek daug perkentėjusi ir taip dažnai buvusi karingųjų ideologijų kovos lauku, yra mačiusi, kaip kilniausieji idealai virsta iškraipytais ir suniekintais, yra tiek daug tragiškų ir neišsprendžiamų dilemų per prievartą užkrovusi savo žmonėms, jog neliko inteligento ruso, kuris galėtų eiti per gyvenimą laisvas nuo baimės. O dėl ko visa tai įvyko? Ar turėjo tai įvykti? Ar įmanoma pateisinti sunaikinimus dešimčių milijonų rusų penkiasdešimties metų bėgyje? Dėl ko mes (rusai), būtent, iš visų kitų žmonių esame pasmerkti kaitalioti vieną despotizmą kitu ir, atrodo, nesibaigiančia grandine?

Solženicynas, kaip ir keletas kitų drąsių ir nesutramdomų Rusijos rašytojų, išdrįso viešai iškelti tuos desperacijos klausimus, įskaitant dar vieną: kada ir kaip prasidėjo dabartinis mūsų košmaras? Solženicynas aiškiai įsitikinęs, jog šis klausimas geriausiai galįs būti išspręstas remiantis pačios Rusijos istorijos duomenimis, o ne kokiomis abstrakcinėmis sąvokomis ar parabolėmis. Kadangi sovietijos rusų pažiūra į pačius save yra iškraipoma sistemingai falsifikuotomis pažiūromis į savo praeitį, Solženicynas tarė sau, jog tai esanti jo pareiga mesti tiesiogį iššūkį šiai falsifikacijai.

Dėlto jis ryžosi pradėti tuo, kas rusų šiandieninės istorijos būtų išeinamuoju tašku, jos pradžia. Iš čia ir kilęs pavadinimas jo knygos.

Nors būtų beviltiškas uždavinys priežastingumo grandyje definityviai nuženklinti istoriškąjį išeities tašką, vis tik, be abejo, esama įvykių, kurie vien dėl savo grandioziškumo jiems teikia tam tikras autonomines teises priežastingumo eigoje. Ir abejoti netenka, jog Pirmas Pasaulinis Karas buvo vienas tokių įvykių: jisai, o ne Rusijos revoliucija kuri tikrumoje tebuvo to karo išdava. Taigi nuo I Pas. Karo tenka žymėti tikrąją mūsų baisiosios epochos pradžią (pasak Solženicyną).

Nepaisant nuolatinio spaudimo, kurį Solženicynas junta dėl įgyto sovietinio išauklėjimo, jisai sugebėjo išsivaduoti iš mito, jog visa Rusjos istorija, pradedant nuo XIX šimtmečio vidurio, yra buvusi pastovus, neišvengiamas progresas į galutinį 1917 metų bolševikinės revoliucijos triumfą. Čia I Pas. Karo kataklizma yra sumenkinama ir parodoma kaip pagrindinio proceso priedėlis. Neminint kitų dalykų, — "1914 metų rugpiūčio mėnuo"

vas atsinešė jau žymiai daugiau negu anoji samprata: jo įsiaudrinąs kvėpavimas giliai atkūrė patyrimą kovų, vykusių su permainingais mūšiais aplink Uzdavą, jautėsi ir patirtas įkarštis, kai ėmė dėstyti apie beviltišką Naidenburgo gynybą, kur buvo panaudotos estų kareivių kuopos. Pasakotojo lūpomis prabilo ne vien toji aistra, kuri gimsta per įsitikinimus ir dėl tiesos, bet ir toji, kurią tiktai bendrai pergyventoji kančia suteikti tegali. Tik gyvo liudininko įžvalgumas galėjo perduoti pasakojant tą vaikišką nudžiugimą, kurį šauksmu išreiškė tūlas karys Jaroslavas, susitikęs su kitais kariais rusais:

— Ar tai jūs... neapsupti??? O tie, kurie iš paskos atseka — ar taip pat mūsiškiai?!.

Arba — žodžius Arsenijaus, palydėtus atodūsiu, giliu, lyg iš kalvės dumplių:

— Ar jau čia, antai, Rusija?! Oi, oi, oi, batiuška, mes juk manėme jau, kad kojų nebeišvilksime...— Tai taręs jis trenkė žemėn jau nebereikalingą mėsininko peilį, tartum sėjikas, baigęs sėją ir mesdamas šalin tuščią maišą.

Visa tai, kas Vyriausiojo Vado iš tolimų aukštybių buvo išjudinta, o dabar realybės nematant, neužčiuopiant nebeįmanoma jam buvo suvokti — visa tai Vorotincevas parnešė atgalios ir padrėbė jam tiesiog į akis.

Kiek žinodamas ir įmanydamas, pulkininkas ėmė pasakoti apie kiekvieną pulką skyrium, net apie kiekvieno jų batalionus: kokia katrą ištiko lemtis, katrie jų žuvo paaukoti priedangos operacijose arba kurių dar likučiai išsigelbėjo. Artilerija buvo visiškai pražudyta, o jos karių nemažiau septyniasdešities tūkstančių liko apsupimo žiede. Tik stebėtis reikią, kad apie dešimtis ar penkiolika tūkstančių šių karių sugebėjo pasprukti, likę be generolų vadovybės.

O Vyriausiasis Vadas nieko apie tai nežinąs? Nejau ir Šiaurės Vakarų Armijų štabas jam nieko apie tai nepranešęs?

Vyriausiojo Vado ištįsęs prakilnių bruožų veidas įsitempė, lyg įsismaginusio medžiotojo. Nė kiek pasakotojui netrukdydamas, net klausimo jam nedavęs — o Vorotincevo pasakojimas liejosi sklandžiai be jokios spragos — Vadas kelis kartus nejučiomis stvėrėsi plunksnos, tačiau taip ir neužrašė nieko. Vien tik azartiškai kandžiojo rūkomą cigarą, lyg šisai, vos dar įžiebtas, jam būtų kliudęs suvokti visą tiesą. Permaža būtų pasakyti, kad Vadas užjautė įvykių asmenis: jis tiesiog pergyveno pasakojimą, patsai tapdamas kiekvienu nelaiminguoju visų šių nelemtų kautynių dalyviu.

Užtat ir Vorotincevui atgijo viltys, atseit, ne tuščių tauškalų labui jisai čia pasakoja visą pereitąjį pragarą, ne veltui jis čia taip uoliai šneka: štai, ims Vadas ir atsipeikės, jo pastangomis atgaus didysis kunigaikštis savo galią ir ims skaldyti visiems tiems atbukėliams makaules. Vorotincevas niekad nepasižymėjo perdideliu nuolankumu vyresniesiems, o šįkart visiškai nuo šito atsipalaidavo. Apie korpų vadus jis kalbėjo, lyg jie būtų nemokšiški būrio viršininkai, kuriuos jis, štai, ims ir atleis iš pareigų.

Ūmai, tačiau, kalbėdamas apie Artomonovą, kuriam iš visų vadų jis daugiausiai reiškė pagiežos, Vorotincevas pajuto Vado žvilgsnyje prieštaravimą, atvėsimą. Abu jiedu taip viens į antrą nepanašūs, galvojo, vienok ir Artomonovo akyse reikšdavosi toks pat šaltas stiklinis žvilgsnis.

Vyriausiasis Vadas ėmė aiškinti, esą, suprantąs, jog pragaištingasis Artamonovo įsakymas buvęs nepagrįstas. Bet jis galėjo būti suklaidintas kurio nors jaunesniųjų karininkų.

Tokia jau buvo didžiojo kunigaikščio silpnybė: jisai apsiprasdavo su savo pavaldinių trūkumais. Netaip elgdavosi caras, kuris kukliai šypsodamasis galėdavo nustumti nežinion bet kurį savo vakarykštį favoritą. Tuo tarpu Vyriausiasis Vadas didžiavosi savo riteriška ištikimybe, ir visada gindavo tuos, kuriuos kada nors buvo pamėgęs. Net ir tada, kai toksai ginamasis pasirodydavo esąs nevykėlis klounas...

Vaizdą papildydamas ir norėdamas įsitikinti Vado reakcija, Vorotincevas išvardino eilę garbingų pulkų, kurie dėl pragaištingo įsakymo liko suvedžioti ir prie Uzdau buvo apsupti. Tarp tų pulkų buvo ir jenisiejiškis, kurio gretose pats didysis kunigaikštis neperseniai žygiavo per iškilmingą paradą Peterburge! Pasigirdo sprendimas:

— Aišku, bus pravestas griežčiausias tardymas. Tačiau to pulko vadas narsus generolas. Ir tikintis žmogus.

Kur dingo tas gyvuoju žmogum pasitikėjimas? Ir sugebėjimas suvokti? Visas Vado prielankus dėmesys užgeso, atvėso — liko vien ori didžkunigaikštiškoji prašmatnybė.

Vorotincevas liovėsi šnekėjęs. Jeigu jau įsakymas trauktis nuo Uzdau tampa toks bereikšmis, jeigu jau nėra išdavystė suklampinti kareivius, atlaikiusius priešo apšaudymą ir savanoriškai pakilusius atakon, kai tuo tarpu tinkamos parengties korpas atitraukiamas atgal net už 40 verstų — ir tuo būdu pražudoma armija — o už tai nei atsakingam generolui nuplėšiami antpečiai, nei kitų vadų galvos neša atsakomybę -- tat vardan ko tokią armiją reikėjo iš viso sudaryti? Ir dėl ko reikėjo pradėti karą?

Iš tikro, visas Vyriausiojo Vado vagonas Vorotincevui pasakojant turėjo stotis piestu, visas traukinys privalėjo sutraškėti ir nuriedėti nuo bėgių. Tačiau traukinys stovėjo nepajudėjęs, nesukrutėjo net nė arbata, nebaigta gerti stiklinėje.

— — — — — — —

...Net ir Vyriausias Vadas dabar sėdėjo prislėgtas, nukoręs pečius, netekęs kariškos išvaizdos.

— Dėkoju jums, pulkininke. Jūsų pranešimas neliks užmirštas. Rytoj atvyksta čia generolas Žilinskis, ir mes operatyvinėje dalyje surengsime išnagrinėjimą. O jūs tenai dalyvausite. Padarysite pranešimą.

Ir vėl atkuto viltis. Vorotincevas per rašomąjį stalą stebėjo liūdną, liesoką senelį, kurio veidas buvo ištįsęs beveik kaip arklio. Gal rytoj dar pavyks visas reikalas iškelti aikštėn ir bus imtasi reikiamų žygių. Svarbu iš tiesų juk ne Artomonovas, o tik tai, kad būtų tinkamai pasimokyta.

Didysis kunigaikštis kiek pajudėjo, leisdamas suprasti, kad audiencija baigta. Vorotincevas atsistojo ir paprašė leidimo pasitraukti...

yra aiškus atmetimas sovietinės komunistų partijos supratimo apie istoriją.

Turėtume palaukti šio apsakymo pabaigos, kad galėtume būti visiškai tikri tuo, bet jau ir pirmoji dalis rodo, kad Solženicynas visiškai paneigia deterministinį žodžio "neišvengiamą" taikymą istorijoje, kur suprantama, jog "istorijos" apoteozė yra jėga, nepareinanti nuo žmonijos visumos; jisai stoja kovon su šiuo heleniškuoju elementu marksizme. Iš tiesų kiek galima spręsti deduktyviai, nes specifinių pasisakymų šiame Solženicyno veikalo tome nėra, jisai, nors iš dalies linkęs laikytis Tolstojaus pažiūros į istoriją kaip į begalinę susijusių priežastingumo grandžių eilę. Bet nė Tolstojaus Solženicynas nepriima ištisai: "1914 metų rugpiūčio mėnuo" rodo autorių susirungiant su Tolstojum dėl pastarojo negatyvios pažiūros į individo vaidmenį istorijoje.

Imant daugiau pragmatiškoje plotmėje, darosi aišku, jog Solženicynas atidengia Rusijos lemtingąją klaidą, privedusią prie 1917 metų revoliucijos — apie kurią mes tiek daug ir taip gerai žinome — įvykius, kai jinai įsivėlė į I Pas. Karą, būdama fatališkai nepasirengusi moderniam karui ir būdama kur kas labiau reikalinga ilgo periodo taikingai gyventi ir vystytis. Tat imdamasis atremti klaidingą komunistų partijos versiją apie istoriją, siekdamas atmesti diskredituotąjį istoricizmą, kurio dabartinis sovietinis režimas tebesilaiko savęs pateisinimui, Solženicynas savo smūgius taiko ne vien į pačias esamos sistemos šaknis, bet dar labiau į organizuotą žmonių sąmonės iškraipymą, kurio pasėkoje žmonija traktuojama kaip paprastas daiktas. Tačiau pavertus žmoniją kuru varyti "istorijos" garvežį link komunizmo — ta galutinė stotis juo labiau tolsta, juo daugiau garvežio mašinistai pila anglies jo katilinėn.

Romano ištraukas ir apibūdinimą iš orginalų vertė A. Milukas

———

VEIDAI IR VAIZDAI

(Faces & Places)

Čiurlionio galerijos globos komiteto pirm. T. J. Borevičius,SJ, sveikina dail. A. Baluką parodos atidarymo metu.

Stovi: dail. V. Balukienė, dr. A. Balukas ir dail. Dalia Aleknienė.

Father J Borevičius, SJ, as chairman of the Čiurlionis Art Gallery sponsoring committee congratulating young artist A. Balukas at the opening of an exhibition.

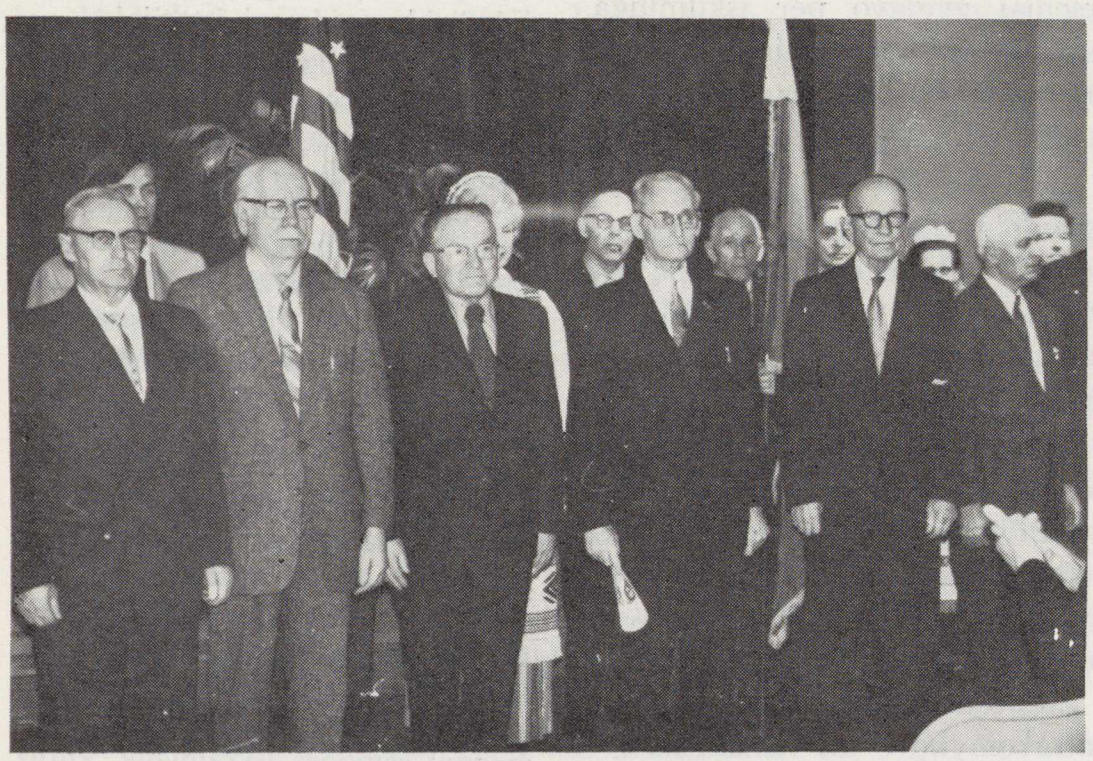

Dalis lietuvių savanorių kūrėjų per Vasario 16 minėjimą Clevelande. — Iš k.: A. Urbšaitis, V. Braziulis, V. šenbergas, J. Kašuba, V. Čepukaitis.

Several of the Lithuanian Volunteers of Independent Wars (1918-20) during February 16th commemoration in Cleveland.

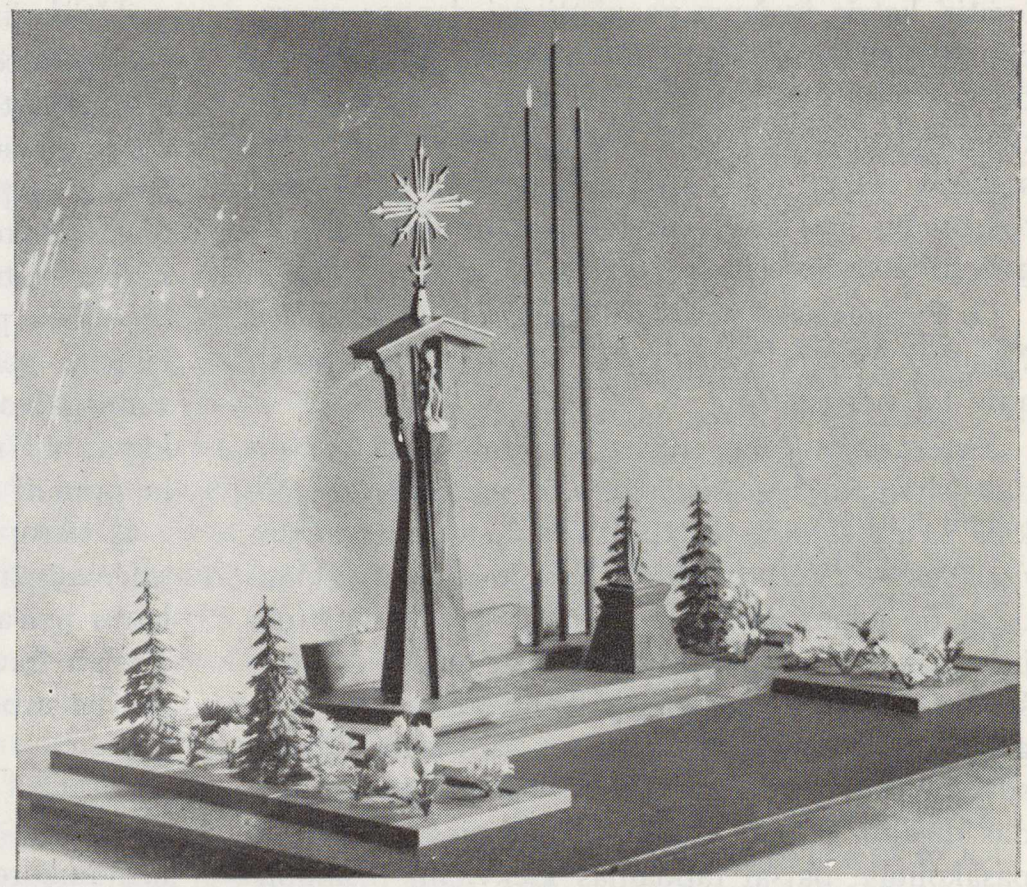

Paminklo lietuvių šimtmečiui Clevelande atžymėti projektas, darytas arch. Edv. Karsnausko.

Project model for a statue A CENTURY OF LITHUANIANS IN CLEVELAND.

"Lietuvos Kultūros Lobyno" parodą (žiūr. 17 psl.) Detroite atidarant: L. Kultūros Klubo pirm. A. Musteikis, LB Detroito apyl. pirm. Vl. Selenis, šokėjų grupės "Šilainės" mokytoja ir vadovė H. Gobienė, J. Baužienė; sėdi bibliotekos dir. Clara Jones, LŠST cv pirm. ir Stasio Butkaus šaulių kuopos pirm. V. Tamošiūnas ir šaulė Stef. Kaunelienė.

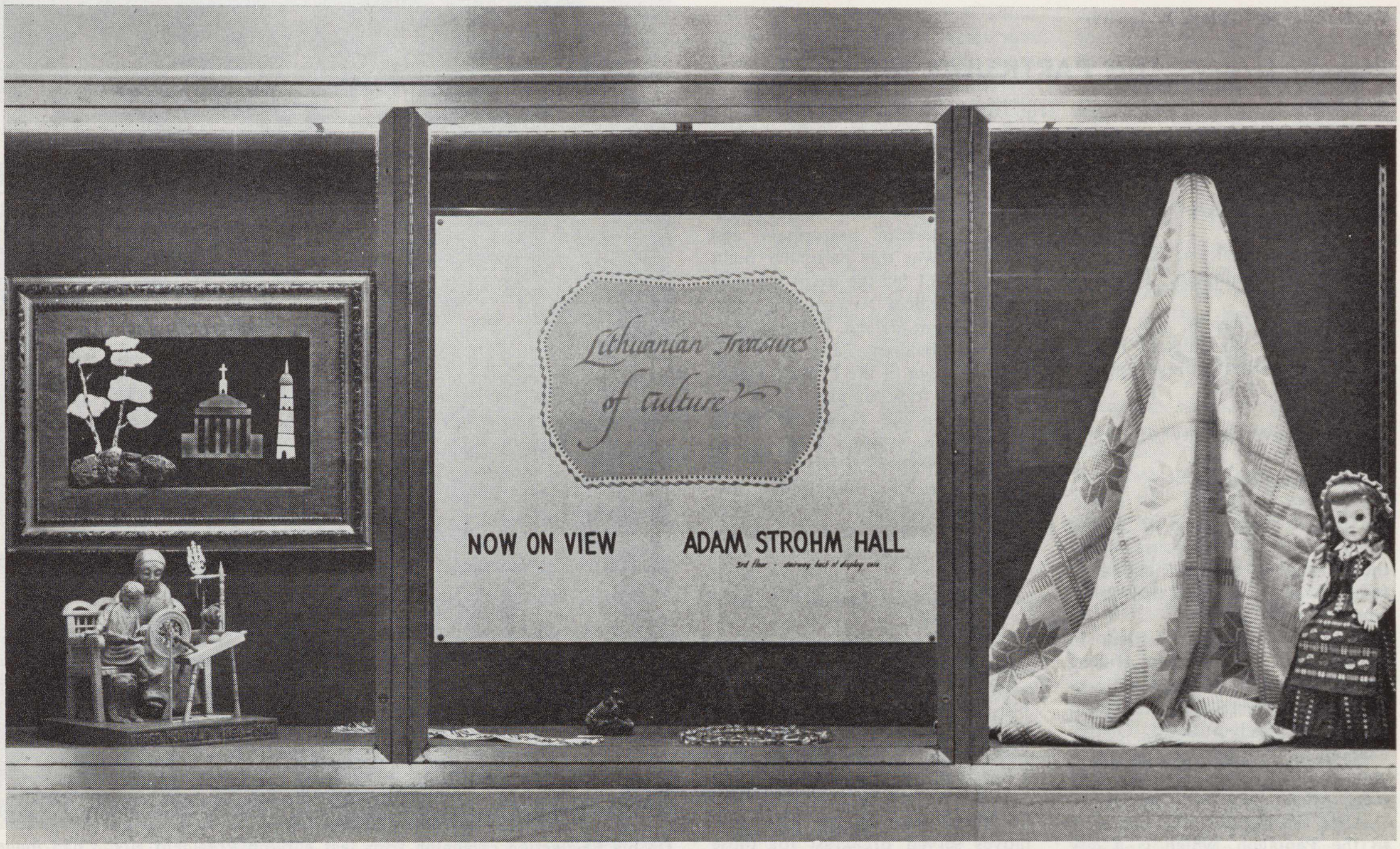

From the Grand Exhibit of Lithuanian Treasures of Culture, that was held at the Detroit Public Library, Adam Strohm Hall, from Nov. 29th, 1972, to Jan. 15th, 1973. 9 show cases were displayed in all, dedicated to amber, books, maps, pictures, musical compositions, philately, folk art, etc. Occasionally folk dances were performed, by Detroit's "Šilainė" group.

The exhibit was one more public appearance of Detroit's energetic Lithuanian Cultural Club, commemorating 20 years of its activities. With favorable publicity from the American press the event attracted thousands of visitors and many students of Wayne University.

Detroito miesto bibliotekoje vykusios Lietuvių Kultūros lobių" parodos (1972.XI.29-1973.1.14) vienas langas.

THE SECRETARY OF STATE

WASHINGTON

February 2, 1973

Dear Mr. Charge d'Affaires:

On behalf of the Government and people of the United States of America I am pleased to extend to you and the Lithuanian people greetings and sincere best wishes on the occasion of the fifty-fifth anniversary of the Lithuanian independence.

The Lithuanian people have continued to strive to maintain their national identity and to achieve self-determination. Their efforts toward this end have presented an example of perseverance and spirit to people throughout the world.

We in the United States, a nation which has been enriched by the contributions of its many citizens of Lithuanian background, are particularly aware of the desire of the Lithuanian people to enjoy an independent national life in their homeland and thus I am pleased to convey our greetings.

Sincerely,

WILLIAM P. ROGERS

Mr. Joseph Kajeckas,
Charge d'Affaires of Lithuania,
2622 Sixteenth Street, N. W.,
Washington, D. C.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
FEBRUARY 1973

Gabia Bonatas (Gabija Bonataitė)

IT WAS THIS PARTICULAR NIGHT

Inauguration Trip Highligths

Wednesday, January 17, 1973

Inauguration Itinerary

Leave Los Angeles at 10:00 a. m. Arrive in Washington, D. C. at 4:00 p. m.

Staying in Virginia, just across a bridge from Washington, D. C.

Group members getting acquainted.

Thursday, January 18, 1973

Visiting and Touring

First we were shown all of the room in the White House which the President or his immediate family were not using that particular day.

Next to The Capitol, then in session. Met Ted Kennedy, Hubert Humphrey, Ribacoff, Mike Mansfield, Proxmire, Dl Claussen (from California), Melvin Laird, George Romney, ex-Senator George Murphy, Alan Cranston, Tunney, and many others, too many to list.

After the Capitol tour, we went to the Pentagon, which is a city all of it's own. Most interesting sight to see on anyone's trip to Washington.

That evening, we were to attend a concert in the J. F. K. Kennedy Center of Performing Arts. At this concert Mrs. Pat Nixon and Spiro Agnew and his wife attended. The President was still in Florida. The concert performers included Frank Sinatra, Bob Hope, and many others. It was at this concert that I got to meet and speak with Dr. Henry Kissinger. He is a most pleasant and friendly man. My only regret is that I was not able to converse with him in German. He also signed my program.

Friday, January 19, 1973

More Touring

Today we visited the Federal Square, that is all of the buildings such as The Supreme Court, National Archives, Money Making Building. Also visited, Lincoln Memorial, Washington's Monument, Thomes Jefferson's, Arlington Cemetary and the saw the Tomb of the Unknown Soldier and the changing of the guard; and the gravesites of John F. Kennedy and Robert F. Kennedy. We also toured Georgetown and saw the Georgetown University, and points of interest in Virginia.

Later that evening we attended another concert at the J. F.K. Kennedy Center of Performing Arts. This time also, they featured famous American performers and actors. It was this particular night that my seat for the event was just above President Nixon's and when the President arrived, I was looking over the balcony,, and as I was looking down at the President photographer took a picture and it appeared in the Washington Post. It was this evening that I met, President Nixon, Pat Nixon, Mamie Eisenhower, Julie Eisenhower, Tricia Nixon, Edward Cox, Secretary Rogers, Governor Wallace, Melvin Laird, and others.

Saturday, January 20, 1973

Inaugural

Inauguration Day! Our position for the Inauguration was in front of the actual swearing in, a few paces back, behind reporters. Not a bad viewing of the Inauguration.

Prior to the Inauguration, the Senators, and House Representatives served Breakfast for those attending the Inauguration at their respective offices.

After the Inauguration we all went to view the Parade. Here we had our seats right across the street from the White House and the Presidential viewing box.

After viewing the Parade, we went to prepare for the Ball.

One comment about the Parade, is that the marching units and floats all were in the historical theme, both past, and the present. This really made me feel that we really were in the city of "history".

The Inaugural Ball — for me was at the Smithsonian Institute. Here we were in the room that the President was to appear. Since we got there at an early enough time we were able to have front row and be with the President upon his arrival. One surprise of the evening, The Lithuanian Dance group from Chicago Illinois also danced at the Smithsonian, and they were excellent. My only regret is that they were not given the proper publicity they deserved in our Lithuanian newspapers. Above all else, this group of Lithuanians that danced were the most polite and well-mannered that I have ever met. I hope that in someway they will be given that sort of recognition that they deserve. Really, whoever, did the final selection of this dance group, certainly knew what they picked. This group really deserves to perform in every city, they were super.

When the President arrived at the Inaugural Ball, he asked that security be dropped and all dance with him and his wife, at which time the President and his wife danced right in front of me and with security dropped. Before long the President was right there beside me and we were chatting. Those that watched Channel 4 could see me on television talking with the President. Also at this time, we met with V. P. Spiro Agnew, Mrs. Agnew, Barry Goldwater, Ronald Reagan, Mrs. Reagan, and Dwight Eisenhower's brother. Then as the President arrived we met, Mamie Eisenhower, Hugh O'Brian, Tricia Nixon Cox, Edward Cox, Julie Eisenhower and the President and Mrs. Nixon. All in all — making this night a night to remember. In my conversation with the President, I found him to be a very heart-warming person and very interested in what the other person has to say. He will always, stop to listen when stopped by another person to hear what he has to say. A most interested person in people in general. My opinion, he is my number one choice for the Nobel Peace Prize. Most deserving man. Definitely, a man of and for Peace.

Upon leaving the Inaugural Ball, we were all given an Inaugural Book and the women a charm stating the year and the President and Vice-President, while the men received cuff links.

So our dream-night ended.

Sunday, January 21, 1973

Back to Los Angeles after more touring of Washington, D.C. and visiting Mount Vernon.

This just a brief description of my trip. For those that wonder how I received the Invitation. — When I became 21 years of age I decided that the best one could do being of legal age to vote, is to get out and campaign for the candidate of one's choice. So since then, I have done that. If you remember a few years back I received an invitation to attend Governor Reagan's Inaugural.

On his Re-election campaign trips last autumn President Nixon had made a short stop at the airport of Cleveland. Met by representatives of many nationality groups the President had singled out the Lithuanian one for a short interview. He is seen surrounded by M. Puškorienė, S. Knistautaitė, Titienė, Lenkauskaitė, Eidukaitytė, J. Budrienė and others.

(Photo by R. Ader, by courtesy of V. Bacevičius)

Prezidentas R. Nixon tarp lietuvaičių Clevelande 1972 m. spalio mėn.

DIVING BELOW

From the novel "Artist's Wife" by Juozas Tininis

(Continued)

CAHPTER XIII

All night long I am making up my mind: should I go pearl fishing with this man or shouldn't I? Now, if he can gather that many pearls, why cannot I do the same? Especially, since I already have experience in this undertaking.

Thus I decide to accompany him. I do not want Moira to come along though. I have noticed how the man was piercing her with his glances yesterday at the Chinaman's shop when she was trying on the pearl necklaces in front of a mirror. Yet on the morning Moira comes over to my room and says:

— You must not leave me alone, Algis. I'll just be sitting in the boat and waiting for you to reappear with your bagful of pearls.

—There's no need for you to come, Moira. It's hazardous to be caught in a small boat, say, when a storm breaks out at sea.

— Let a storm descend: I shall not fear to perish together with you.

There is nothing I can do about it, and I must comply with her wish. Whenever a woman makes up her mind she wants something there is no use reasoning with her.

We leave for downtown at ten o'clock. At a store of fishermen's prerequisites I lease an oxygen tank with a hermetic face-mask and a pair of rubber flips for my feet. At another place I buy myself a net-bag and a kitchen knife. We then make for the appointed spot at the seashore. There it is, and the man is already awaiting us, sitting on the edge of his boat.

— Let me present my fiancee: Miss Moira Hunter.

— We should have been introduced yesterday when we first met at the jewelry store. However it's not too late today too. I am Henry Bell. And I don't know your name either, as yet.

— I am Algis Vilmantas.

— That sounds exotic. To us Australians your European names are not only difficult to pronounce, the writing of them is still more complicated.

— Well, for us foreigners Australians names also present difficulties. You write them one way and pronounce them quite differently.

— Let us not lose time. Take your seats in the boat, please, — Henry Bell invites us into it.

First I place my outfit in the boat and then climb into it with Moira. Henry Bell pushes the boat off the shore and then leaps into it himself. We row off. The torquoise colored sea is heaving peacefully. At a distance of a few hundred yards from the beach we throw out anchor. The sun is getting scorchingly hot. With Henry Bell we both slip off our clothes, remaining in our bathing trunks. The oxygen tanks we then strap onto our shoulders, and adjust our face masks. The we step into the swimming fins and I am fastening on the basket-net to my side. Moira is eagerly following our preparations.

— Are you ready? — asks Henry Bell as he slides his lengthy knife under his waist.

— Nearly. And now, Moira, you must wish us all the luck when we reach the bottom of the sea.

We jump overboard from the opposite sides of the boat. Experienced as I am with this sort of work, I can easily discern the shells in the flora of the sea-bed. Whereas all around me fish are swimming — of the most different hues: red, blue, green and of other colors. Perhaps they take me to be a fish too for they are not the least disturbed by me. While I keep wondering about their rich variety of color and shape.

Only of shells there are not too many at hand. After half an hour I have just a couple of them in my basket, which is thus quite empty.

Visibility under water is fair enough, yet I do not notice the whereabouts of my companion. He may have swum farther away where there could be more shells?

When I come up to the surface I find him in the boat and in conversation with my fiancee. Casting a glance at his basket I am surprised to see that it is altogether empty?

— And where are your shells?

— I forgot my basket and had to return from the bottom for it... Then talking with your girl I didn't notice how quick the time has passed.

Henry Bell now dives overboard and disappears, leaving a disturbed reverberating surface of water behind him.

I am emptying out my basket of shells at Moira's feet. Nine shells is all that I have brought up. Well, maybe next time I'll have more luck.

— Moira, what was he speaking about to you while I was underneath?

— He was telling me about cyclones which overturn boats with pearl divers in them and about plain fishermen, also about sharks from which even the best divers cannot escape. He talked about deep water fish from the fins of which an artist could compose something like a most colorful stained glass ornament...

— And didn't he tell you that you are attractive?

— No, he only complimented me with my figure, saying that it was classical indeed. He had noticed that yesterday already, at the pearl shop. And why have you never told me that I have a classical figure, Algis?

— I didn't want you to become conceited...

At this moment Henry Bell reappears alongside the boat. He has only three shells in his basket. I start laughing:

— There's an expert diver for you. And with a catch that is three times less than mine. This surprises me but it is also a pleasure that in our first hour of pearl fishing I have already beaten you.

— Yes, somehow I have no luck today. Though it has never been like this before.

— How many shells do you usually bring up in one day?

— It depends on the spot where you have cast anchor. At some places you find more shells, at others less — and sometimes none at all. Ordinarily I get about three hundred of them.

— That's quite a number. I doubt that you'll find that many today.

— Neither will you gain a lot if you keep sitting in the boat so long.

Henry Bell and I adjust our face-masks once more and jump over the sides of the boat. I can see my companion descending underneath, close to me. At the bottom I lose sight of him again. Soon I have three more shells in my net. Then no more are to be found anywhere around. I am looking around for my companion but he is nowhere in sight anymore. In about fifteen minutes I return to the surface. Behold! There is Henry Bell in the boat and talking to Moira. Another glance at his basket: only four shells.

— All the while that I am down below plucking oyster shells you spend your time in the boat with my fiancee. Of course it's much easier to be flirting than searching for shells.

— Don't get angry, — Henry Bell replies. He instantly put on his mask and dives into the sea.

— My what a horrible story he has told me, Algis. About two pearl divers who fell in love with the same girl. They once dived under water together pear-fishing. They found a huge heap of shells on the sea bottom and then a fight to death started between them for the treasure. Though actually they were fighting for the girl and not for the shells. They went slashing around with their knives, intent on killing. Soon one of them had his foot slashed, and the other — his hand. Their blood oozing in jets was coloring the water and a shark sensed it. This devouring sea monster was soon amongst them, as if to tear the battlers apart. However only a single one of the youngsters escaped alive from the predator and reached the surface. The escapee then told the girl about the death of his rival, a victim of the shark. The girl burst into an agony of tears. And — that girl looked much the same as I do. Whereas the escapee diver has remained a bachelor until this day, for the girl refused to marry him.

Moira has now calmed down having recounted the story. She is gazing at me as though trying to read from my countenance what I think about the tragic diver who found his death becoming the prey of a shark.

— To die for the sake of a woman's love... I cannot tell you whether this is to be justified. The diver has paid rather too high a price.

— Neither can I understand how men can gamble their lives for the love of a woman.

Above us is the blue Australian sky. Not the least bit of cloud in sight. Though somewhat sultry the day, it is still pleasant to inhale the pure air. And though the sun is pouring its rays vertically into the water around our boat, the heat is still tolerable.

Moira's glances are now following the sea-gulls as they playfully dart just above the ocean surface over the whole expanse of the waters. In the far-off distance I perceive a ship, hardly discenible and moving so slowly that it seems not moving at all. Most surely it is arriving from Europe and bringing here hundreds of new displaced persons.

Now where is my companion? What is he up to for so long on the sea-bottom? Just as these thoughts are crossing my mind, ripples of water appear around the boat and a diver's head emerges. Henry Bell with difficulty pulls himself over the side of the boat and into it, then exclaims, snapping off his mask:

— I am erhausted like hell. Why aren't you going down anymore? Afraid of a shark?

/ Continued on next page

DIVING BELOW...

— No, I'm not. Only I also need to recover after my last dive, I feel a bit tired.

— Never have I seen yet a diver with so little endurance. You barely went to the bottom a couple times and here you complain of tiredness.

— Nor have I known that shells fishing is such a difficult task. Besides, it's hazardous.

— You are exaggerating. In this kind of work the most important thing is endurance.

Henry Bell dumps out the shells from his bag. There are about thirty of them. He's the better diver, nevertheless.

— Well, you have been lucky. To find so many and in such a short time.!

— I could have sliced off many more, only it's so depressing when you're all alone at the bottom of the sea, you know.

— Then how did you fish for pearls before, and could find it comfortable?

— In the past I used to go fishing with a companion, a friend.

— Why didn't you invite him today. There's space enough in the boat for him too.

— He is no more alive.

— My God! How did he perish?

— Your fiancee can tell you about that.

I am overwhelmed by a strange emotion. And I can see surprise on Moira's face. I imagine that anyone will experience a similar feeling when he discovers that he is with a murderer. For a while we all remain quiet.

— And where is the girl now for whom you have lost your friend??

— She disappeared. I cannot find her.

— Did this happen long ago?

— Just before a few weeks.

— Then why did you have to tell my fiancee this horrible story?

— I don't know why. Maybe to pacify my conscience. Your girl is the first person and the last one to whom I am disclosing my secret.

— Aren't you afraid that Moira might report it somewhere?

—I know she will not do that. The girl who disappeared didn't report either.

Moira has recovered her composure:

— While listening to your story I had not the least suspicion that you were the lucky survivor of that horrible tragedy on the bottom of the sea.

— Many a folly does a human being commit while living in this world — and for which he must later do penitance, — Henry Bell has sunk his gaze to the froor of the boat and seems complaining.

With this pronouncement he assumes a silence. Neither Moira, nor I am anymore engaging him in conversation. I cannot get rid of the picture of his friend being devoured by a deadly shark. I'm not going down to the bottom of the sea anymore. Let Henry Bell go on plucking pearl shells there by himself.

I unstrap my oxygen tank, to the amazement of my companian. He cannot grasp how my fervour for pearl fishing has evaporated so quickly. He abstains from making any reproaches to me however. Deliberately he fixes on his face mask, climbs over the boat-side and descends. I remain with Moira and we are discussing Henry Bell, feeling a pity for him.

About half a hour has gone by before he returns to the boat, with his basket nearly filled with pearls. He then takes off his face mask, unfastens his oxygen cylinder, and throws away his paddling fins into a corner of the boat.

— Enough for today. I think I have acquainted you with the craft of independent pearl fishing. Now you must frankly admit how you like this sort of occupation.

— Not bad at all. Only I had hoped to gather more pearl shells.

— There is no need to overdo it. And I'm sure that you will demonstrate more endurance tomorrow.

We now hoist anchor and start rowing toward the shore. Henry Bell seems satisfied and is whistling to himself. Now and then throwing a glance toward Moira, who is quietly sitting in the rear of the boat, he brightens up with a smile. A bit later he addresses my fiancee:

— You seemed to be quite merry this morning, and now you look so dejected, a piteous sight. Didn't pearl fishing agree with you? Are you unhappy that your fiancee came up with so few shells?

— Not because of either. To tell you the truth, I am still thinking of the death of your friend who was devoured by a shark.

— Forget it. It happened and cannot be undone. You ought rather be smiling and not ruining other people's cheerfulness.

— I cannot be merry. The story you told me has made a deep impression upon me.

— Well, if I had known that you are so susceptible, I wouldn't have told you the story...

Here we are, ashore. Moira suddenly feels better as soon as her feet touch solid ground.

Collecting our fishing gear and leaving the boat on the beach the three of us advance toward the town. The oxygen cyllinders, the face masks, and the paddling fins are returned to the shop from which they were rented. Only the bags with our shells in them we retain.

Translated from
Lithuanian by A. Milukas

LITHUANIANS MAKE NEWS

Delegation of American Lithuanian Council receives proclamation from Chicago's Mayor Daley, designing February 16th as Lithuanian Day. Mayor was presented a wood-carved Lithuanian way-side crucifix.

Chicagos Lietuvių Tarybos delegacija pas Chicagos burmistrą Richard J Daley vasario 6 dieną. Burmistras pasirašo proklamaciją, skelbiančią vasario 16-tąją Lietuvos Nepriklausomybės Diena. Ta proga burmistrui buvo įteiktas medinis stilizuotas lietuviškas kryžius.

Preparing for the 4th Annual Awards Banquet of the Balzekas Museum of Lithuanian Culture, to be held in Chicago on March 11th. It will honor Josephine J. Daužvardis, Consul General of Lithuania, the "American-Lithuanian of the Year". (Banquet Chairman, Mrs. Vida Tumasonis, 2nd from right, is seen with associates at a planning party for the event, with a representative of the English Consulate at her left).

Honorary chairman of the committee for the event is Chicago's Mayor, and its members are the Governor of Illinois with the State Senators, Congressmen, dignitorries, eminent officials, etc.

Pasirengimas Balzeko Muziejaus metiniam banketui, kuriame bus pagerbta kons. J. Daužvardienė kaip American-Lithuanian of the Year.

Books and Periodicals

"Polish Portrait" — an autobiography, by Michael Twardowski. The Third Press, N. Y. $6.95.

Account of aristocratic country estate owner's life from before W. W. I to Poland's end under Nazis and Reds. Author (a Count), ultra-patriotically claims that Polish Army "was performing a great civilizing task in the eastern provinces, teaching the growing youth... of the fundamentals of a more civilized life" — that's about Ukraine; Poland ommited the name of Lithuania, once a greatest state in Europe — from Baltic to Black seas — after its political union 5 centuries ago. "Baltic States traditionally attached to Poland and her civilization now came within the Russian sphere of influence" flagrantly denies existence of their historical independence and antagonism toward Russia; author's "Germans tried to promote discord between Lithuanians and Poles" "doctrine" is false — I, the reviewer here, a Lithuanian (volunteer in Lithuania's army fighting for independence against Russians, also living through hated German occupation before that), know that; author calls an "earnest effort" the Polish ultimatum to Lithuania in 1938 — to establish diplomatic relations despite Polish occupation of one third of Lithuania, or to be totally occupied; and author doesn't even mention that resurrected Poland had organized an abortive "insurrection" to forcibly "rejoin" Lithuanians whose struggle for total independence was caused by polonization and russificasion of the country (A. Vitkauskas, World-Wide News Bureau).

Rūta Lee in Florida

● Fullfilling an engagement of one month the noted Lithuanian film actress of Hollywood **Rūta Lee** (Miss Rūta Kilmonytė) was starring with Tom Poston at the St. Petersburg Showboat Theatre in a show "13 Rue de L'Amour".

Many Lithuanians were present at opening night, presenting the actress with flowers and extending their invitations that she visit their club. She did. ??

OPERATIC EVENTS

During its 17th season the Chicago Lithuanian Opera is developing a second compatny (see January issue). So far 14 operas have been produced by the Chicagoans, three of them of Lithuanian composers.)The State Opera in Lithuania (occupied by Soviet Russia), for instance, has only 4 original productions in its repertoire of 65 operas. The Chicagoans are presently studying the adaptability of two original new operatic scores: The Nightingale, by Bostonian composer Julius Gaidelis and an opera on the Kudirka story with music by J. Kačinskas. Though of amateurish standing as yet, the opera companies in Chicago are making great progress. And on April 7, 8 and 14th and 15th a premier of Carmen is announced.

Also a good recording of the opera "Jūratė and Kastytis" by V. K. Banaitis has been produced (a 3-record album by RCA) and will soon be available.

Dr. V. S. Vardys (left), professor of political science and chairman of Russian studies at the University of Oklahoma is greeted by colleagues and by students, members of the Notre Dame Lithuanian Club and of the Student Academic Commission as he arrives for a lecture they sponsored.

Left to right: Dr. Vardys, Dr. Šešplaukis, M. Paulius, R. Kaziūnas, R. Kriauciūnas (Krause), S. Matas.

● **V. Stanley Vardys** - has received his doctoral degree at the University of Wisconsin and was then a faculty member there. He was later named director of the University's Munich Center for Russian Language and Soviet Area Studies in Germany. He visited the Soviet Union in 1967 and 1970. He is editor and co-author of "Lithuania Under the Soviets" and "Karl Marx: Scientist? Revolutionary? Humanist?" (1971); has authored articles for the New York Times and Los Angeles, as well as foreign affairs journals.

Commemoration of February 16th (Lithuanian Independence Day) in Cleveland, with Mayor R. Perk present.

Publika Vasario 16 minėjime Clevelande. Iš kairės: Viešųjų įmonių dir. inž. K. Kudukis. miesto meras R. Perk, G. Kudukienė ir kt.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO SĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

6% UŽ TERMINUOTUS CERTIFIKATŲ ĮNDĖLIUS

Dividendas išmokamas kas mėnuo TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel.: (312) 656-6330 Ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.
Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply $6.00. Money Order, P. P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

Literatūros plokštelė

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūrinius skaito keturi mūsų rašytojai: *Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis* ir *Stasys Santvaras*

Plokštelė ilgo grojimo, H.F. Kaina $5.00

Galima gauti
"Lietuvių Dienų" Leidykla
4364 Sunset Boulevard, Hollywoo, Calif. 90029, USA

Kompozitoriai:
M. Petrauskas, J. Tallat-Kelpša, A. Vanagaitis, S. Šimkus, S. Laumenskienė, J. Gruodis, J. Naujalis, Vl. Jakubėnas, St. Sodnys-Sodeika, J. Gaidelis, K. V. Banaitis.

Dainos:
Kaitink, šviesi saulute, Serenada, Koks ten lengvas poilsėlis, Obelų žiedai, Tulpės, Dukružėlė, Rūta, Kad skausmas tau širdį, Ežerėlis, Siuntė anyta, Mamytė.. Viso 14 d-

Išleido "Lietuvių Dienos"

Mono. Kaina $5.00

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS K N Y G O S

MŪSŲ POEZIJOS LEIDINIAI

Gražina Tulauskaitė

Vakarė banga

Eilėraščiai

Aksominiais viršeliais

128 psl., kaina $2.00

Elena Tumienė

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

A. Korsakaitės viršelis ir vinietės

Kaina $2.50

Aleksandras Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

Viršelio aplankas Pauliaus Jurkaus

Kaina $1.50

Alfonsas Gricius

PAŽADINTI SFINKSAI

Kaina $1.50

Nerima Narutė

RELIKVIJOS

Lyriniai natiurmortai

Viršelio aplanką piešė P. Jurkus

Kaina $2.00

D. Sadūnaitė

KAI TU ARTI MANĘS

Eilėraščiai.

Kaina $1.00

Bernardas Brazdžionis

VIDUDIENIO SODAI

128 psl. su dailiais dail. Valiaus pieštais viršeliais. Kaina $4.

Yra dar gautas nedidelis skaičius

Užsisakantieji tiesiai iš leidyklos, rinkinį gali gauti su autografu.

Kaina $4.00

Gaunama "Lietuvių Dienų" leidykloj
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

Gen. St. Raštikis

KOVOSE DĖL LIETUVOS

Buvusio Lietuvos Kariuomenės vado atsiminimai. I tomas: Gyvenimo audrose (vaikystė ir jaunystė); Kariuomenės vadovybėje. 704 psl.

II tomas: Okupantų priespaudoje; Sudužusio laivo keliais (Vokietijoje ir JAV). 688 psl.

Abu tomai gausiai iliustruoti retomis fotografijomis.

Pirmas tomas išparduotas; II tomo nedidelis egz. skaičius dar yra likęs. Kietais viršeliais — $7.00, minkštais — $6.50.

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos
Ignas Šeinius

Viršelį piešė A. Korsakaitė

Pomirtinis vieno žymiausių senosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorių ir jo kūrybą.

Kaina $3.00

Mūsų knygyne galite gauti daugelį kitų naujausių leidinių:

Vincas Kudirka, **Memoirs of a Lithuanian Bridge.** Edited by Stepas Zobarskas. Manylands Books, New York. 1961. 42 pages. $2. Jacket design by P. Osmolskis.

Contents: Poem "The Bell", translated by A. Landsbergis and Clark Mills. Stories: Rožinukė and Martynukas, translated by Nijolė-Nola Zobarskas. The Paper Officer, translated by Stepas Zobarskas. Memoirs of a Lithuanian Bridge, translated by Stp. Zobarskas.

LITHUANIA Land of Heroes. Country, People, History, Language. Lithuania's Fight Against the Kremlin Rule. Soviet Genocidal Practices in Lithuania. Prepared and edited by Leonard Valiukas. Lithuanian Days Publishers, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. 88 p. Part II — Illustrations, 96 p. Price: $4.75.

M. Gimbutienė, **Balts.** $7.50
Dr. J. Končius, **Vytautas the Great**

Minkštais viršeliais $3, kietais $4.

Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. $5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. $6.

Šios ir daugelis kitų knygų gaunama

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca.

Clem's Polskie Deli

* Specializing in home made Fresh & Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.
* Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW
Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

ADMINISTRACIJA RAŠO

Garbės prenumeratoriai ($15)

J. Bagdonavičius, Kun. E. Statkus, V. Beleckas, I. Sadauskas, A. Stakėnas, K. Trečiokas.

Siųsdami prenumeratą, pridėjo aukų:

$14.00 — Arch. J. Mulokas.
$5.00 — J. Armonienė.
Po $3.00 — K. Kilikauskas, A. Gailiušis.
Po $2.00 — J. Girevičius, V. Pečiulis, K. Bačauskas, B. Čižikas.
Po $1.00 — Dr. A. Razma, Msgr. V. Balčiūnas, K. Vasiliauskas, A. Matjoška, Dr. P. Atkočiūnas, J. Bičiūnienė, J. Šiugžda, J. Blažys, A. Alčiauskas, K. Virbickas, H. Gavorskas, J. Ramoška, A. Stakėnas.

Visiems LD žurnalo leidimą parėmusiems nuoširdžiai dėkojame — Administracija

LIETUVIŲ DIENŲ
žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis, 'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts International.
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas,
Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa", St. Anthony's Parish Library.
Grand Rapids, Mish. — J. Belinis.
Kenosha, Wis. — B. Juška.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception Convent.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas
St. Kilda — N. Butkūnas.
Sydney — Kun. P. Butkus.

Italijoje

Roma — Msgr. V. Mincevičius.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, P Misevičius,
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish Library)
Sudbury, Ont. — Kun. A. Sabas.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,
kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 11:30 — 12:00 p. p.
Liet. Radijo valandėlės klubo pirm. **Stasė Pautienienė;** ižd. **J. Mitkus,** 3375 Bennett Dr., Hollywood, Calif. 90068; Programos vedėjai: Vl. Gilys, P. Jasiukonis, vyr. red. **S. Pautienienė,** 841 Stanford St., Santa Monica, Calif. 90403 (213) 828-3779.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijeje, veikianti nuo 1934 m. bal. m., vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima **sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m**
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS
Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis.**
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO.

Skolingiems mūsų prenumeratoriams primename, kad prenumeratos skolos sunkina žurnalo leidimą.
Publisher

LITHUANIAN RADIO FORUM
Bi-Lingual Civic program in English and Lithuanian
Produced by **Anthony J. RUDIS**
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.:: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — **Ralph Valatka**
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8:25 — 905 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas.**
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connnecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840
Kiekv. sekmadienį 12:30 — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius.**
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima **kievieną sekmadienį**
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys,** 62-15 69 place,
Middle Village, N. Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R.. Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadieniais 6 val. popiet.
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas,** pirm., 580 Wilkins St., (14621); **A. Cieminis,** vicep.; **R. Kiršteinas,** sek. 229 Nester St. (14621); **V. Žmuidzinas,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A. Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinas, Br. Krokys, V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Šiurilienė, V. Žmuidzinas.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocysles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
4 — 5 val. p. p.
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas **R. Simanavičius.**
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Įsteigta 1966

WCIN - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 S. Oakland Ave., Chicago, Ill.
Tel. (312) 778-2100 60636

Tolius Šlutas, vald. pirm.

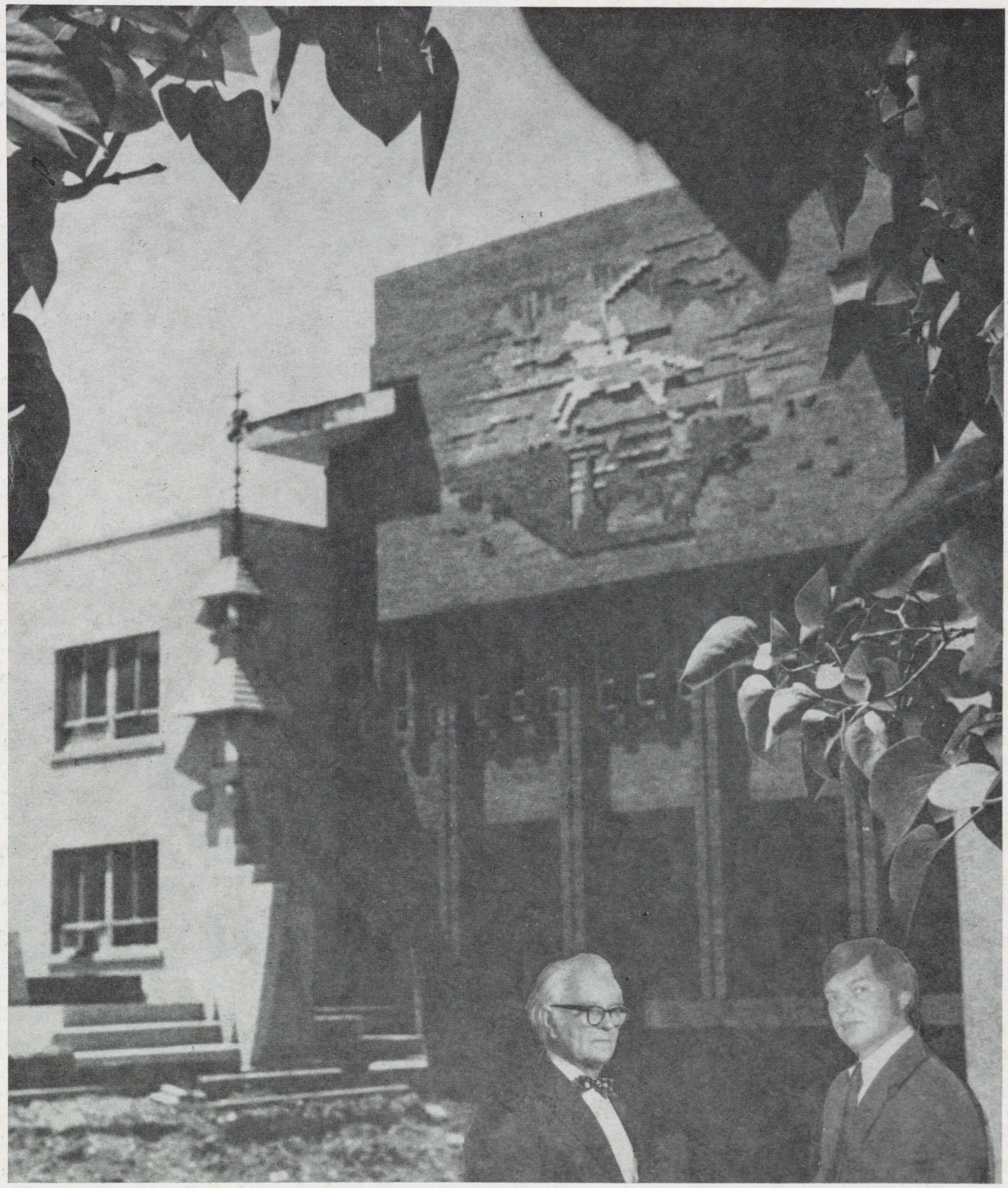

Jaunimo Centro Chicagoje priestatas ir jo architektai